

Załącznik nr 1

do uchwały nr Zarządu
Województwa Zachodniopomorskiego

z dnia.....

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ
ZA ROK 2018
DLA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej	4
2. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia	8
2.1 GMINA – ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR	16
2.2 POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR	20
3. Inne rodzaje pomocy i świadczeń	24
4. Zasoby instytucjonalne pomocy społecznej	30
5. Kadra jednostek pomocy społecznej	33
6. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego	33
7. Wnioski	35
8. ANEKS	38

Autor opracowania:

Izabella Kołsut

tel.91 42 53 627

email: ikolsut@wzp.pl

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

WPROWADZENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, (Dz.U.2018 poz. 1508, art. 16a oraz art. 21), do zadań samorządu województwa należy opracowywanie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, na podstawie częściowych ocen sporządzanych przez samorządy gmin i powiatów z terenu województwa, w oparciu o analizy lokalne oraz przekazanie jej Sejmikowi Województwa. Ocena, wraz z rekomendacjami, powinna stanowić podstawę do planowania budżetu na rok następny.

Do opracowania Oceny Zasobów Pomocy Społecznej zostało wykorzystane narzędzie elektroniczne w formie modułu w Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS), należące do grupy systemów informatycznych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Narzędzie pozwala obserwować dynamikę zmian w systemie pomocy społecznej i jej otoczeniu – zarówno w obrazie klientów pomocy, wewnętrznych struktur instytucji pomocy, jak i ze strony finansowej zadania – na każdym szczeblu administracji samorządowej.

W województwie zachodniopomorskim w 2018 r., na 114 gmin i 21 powiatów, otrzymano 100% sprawozdań, co umożliwia przeprowadzenie kompleksowej analizy sytuacji pomocy społecznej w regionie.

Raport jest również próbą ujęcia zasobów pomocy społecznej w sposób systemowy, porównywalny dla wszystkich samorządów. Może stanowić on podstawę do planowania działań w regionalnej i krajowej polityce społecznej.

1. DANE O SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Województwo zachodniopomorskie w obecnych granicach istnieje od 1 stycznia 1999 roku. Jest to piąte pod względem powierzchni województwo w kraju (powierzchnia 22,9 tys. km²) i jedenaste pod względem liczby mieszkańców. Liczba mieszkańców regionu na koniec 2018 roku wyniosła 1 701 030 mieszkańców. Gęstość zaludnienia osiągnęła poziom 74 osób na km².

W 2018 r., województwo było podzielone administracyjnie na 114 gmin¹ i 21 powiatów, w tym 3 powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu) i 18 powiatów ziemskich.

W tabelach wojewódzkich, dane dot. liczby ludności w roku oceny są powtórzone z roku 2017, ponieważ w/w dane, GUS publikuje w czerwcu każdego roku, a więc po okresie zagregowania danych do poniższego raportu. Prognoza na rok 2018 jest podana na podstawie danych przesłanych przez gminy (ponieważ rubryki progностyczne nie są dla samorządów obligatoryjne, nie wszystkie gminy przestały dane).

Struktura ludności

Zmiany w strukturze wiekowej ludności wskazują na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Maleje udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności, natomiast rośnie udział osób starszych. Na koniec 2018 r. struktura wieku ludności w województwie wyglądała następująco:

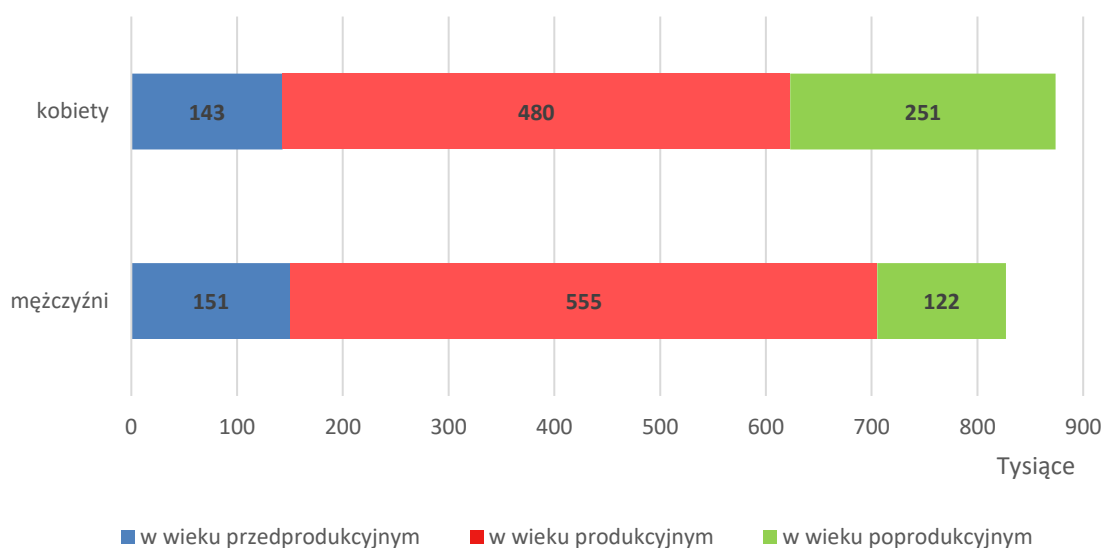
- osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-18 lat) – 17,3% (bez zmian),
- osoby w wieku produkcyjnym – 60,8% ogółu ludności (spadek w skali roku o 0,7 p.p.),
- osoby w wieku poprodukcyjnym – 21,9% ludności (wzrost o 0,7 p.p.).

W 2018 r., wartość wskaźnika obciążenia demograficznego, mierzonego liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, w województwie zachodniopomorskim, wyniosła 62,5.

Struktura ludności według płci, od kilku lat nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców województwa, podobnie jak w kraju, nieznacznie przeważają kobiety, które stanowią 51,4 % ludności. Na koniec 2018 r. liczba kobiet na terenie województwa osiągnęła poziom 874 034 i była o 2 297 niższa niż przed rokiem. Wskaźnik feminizacji również od kilku lat nie wykazuje większych zmian i oscyluje na poziomie – 106 kobiet na 100 mężczyzn.

¹ Z dniem 1 stycznia 2019 roku w ślad za zapisami Ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o szczególnych rozwiązaniach dotyczących gminy Ostrowice w województwie zachodniopomorskim gmina Ostrowice została zlikwidowana. Obręby ewidencyjne Borne, Dołgie, Donatowo, Grzybno, Jelenino, Ostrowice i Przytoń o łącznej powierzchni 6558 ha zostały włączone do gminy Drawsko Pomorskie, a obręby Chlebowo, Cieminko, Gronowo, Nowe Worowo, Płocie, Siecino, Smołdzięcino, Szczycienko i Śmidzięcino o łącznej powierzchni 8500, ha znalazły się w granicach gminy Złocieniec.

Wykres nr 1. Struktura ludności według płci i ekonomicznych grup wieku w 2018 r.

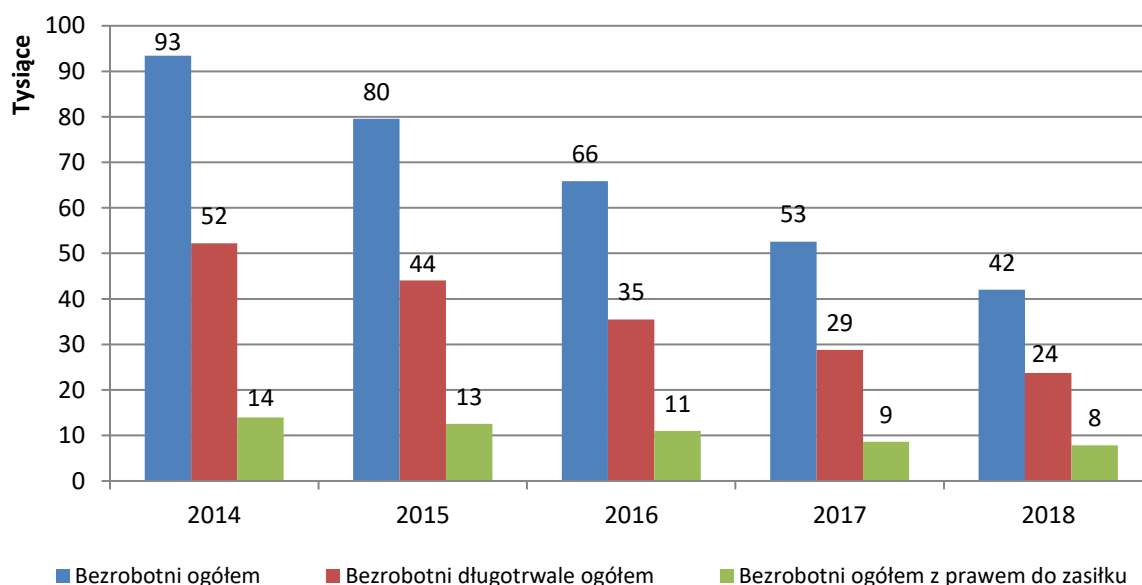

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rynek pracy

Liczba bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim na koniec 2018 roku osiągnęła poziom 42 002 osób i była niższa o 10 597 osób od poziomu z roku poprzedniego. Grupa osób długotrwale bezrobotnych liczyła 23 750 osób – 56,4 % ogółu bezrobotnych (w 2017 – 54,7%, w 2016 – 54%). Prawo do zasiłku w 2018 roku posiadało 7 820 mieszkańców województwa (18,6 % ogółu bezrobotnych) i stanowili oni o 824 osób mniej liczną grupę niż przed rokiem.

Wykres nr 2. Osoby bezrobotne w Województwie Zachodniopomorskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Wybrane elementy infrastruktury społeczne

Zasób mieszkań komunalnych w okresie ostatnich kilku lat wyraźnie maleje. W roku 2018 r. liczba mieszkań należących do gminy osiągnęła poziom 44 716 (w roku 2017 wynosiła 47 740). Natomiast liczba wniosków o mieszkanie z zasobów gminy zwiększyła się z 6 tys. w roku 2017 do 6 540 tys. w 2018 roku.

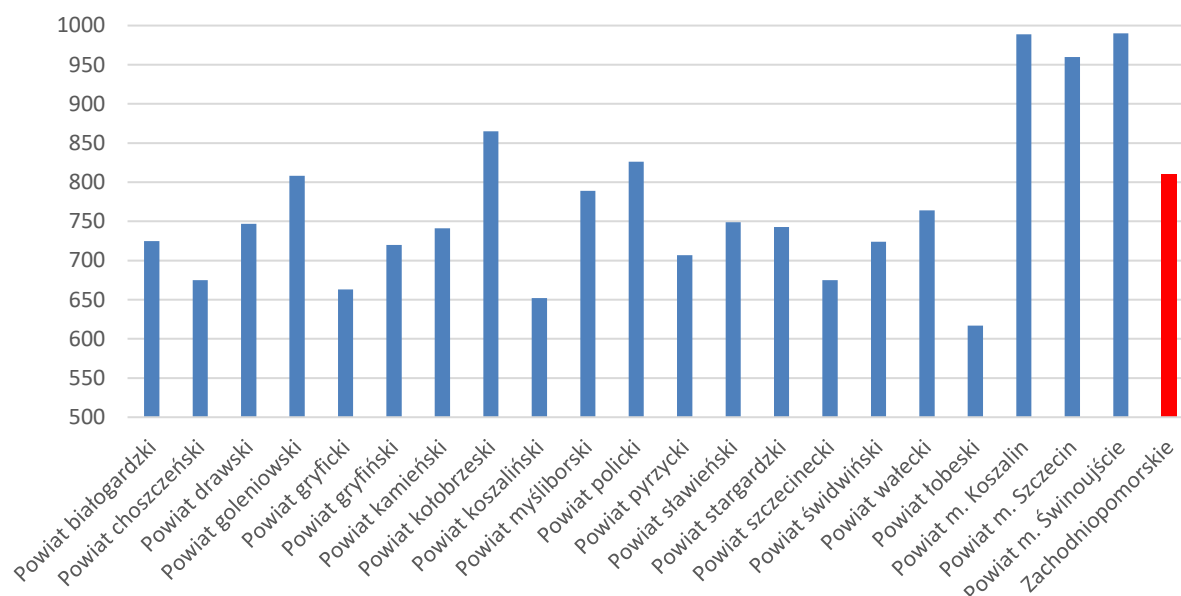
Liczba mieszkań socjalnych kształtuje się na tym samym poziomie – od 6 788 w roku 2017 do 6 718 lokali w roku 2018. Obecnie notuje się systematyczny spadek liczby oczekujących na mieszkanie socjalne. W 2018 r. było to 5,7 tys. osób (w 2016 – 7,4 tys.; w 2017 r. – 6,2 tys.).

Liczba wyroków eksmisyjnych, utożsamiana z liczbą dłużników wskazanych przez sąd bez prawa do lokalu socjalnego lub zamiennego, w 2018 r. zmniejszyła się w stosunku do roku 2017. W roku oceny osiągnęła 1,4 tys., natomiast w roku 2017 i 2016 wynosiła 1,8 tys.

Liczba publicznych i niepublicznych żłobków, oddziałów żłobkowych, klubów dziecięcych, na terenie województwa systematycznie rośnie. Liczba żłobków (stan na grudzień 2018 roku) wyniosła 162 jednostki przy 136 - funkcjonujących w 2017 roku (wzrost o 19%).

Liczba publicznych i niepublicznych przedszkoli wraz z liczbą oddziałów przedszkolnych przy szkole podstawowej, punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego, zlokalizowanych na terenie województwa, wraz z oddziałami przedszkolnymi w szkołach podstawowych, osiągnęła poziom w 2017 roku – 828 placówek, zaś liczba miejsc, jaką dysponowały ww. placówki wynosiła 46,6 tys. (w 2016 roku – 44,1 tys.). Przeciętnej wielkości placówka przedszkolna oferowała w 2017 roku 56 miejsc. Znamienным jest też wskaźnik obrazujący udział dzieci w wieku 3-5 lat korzystających z wychowania przedszkolnego. O ile średnia dla województwa nie odbiega istotnie od poziomu krajowego, o tyle sytuacja w poszczególnych powiatach jest znacznie zróżnicowana².

Wykres nr 3. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

² Na podstawie dostępnych danych na dzień 21.06.2019 roku.

W Zachodniopomorskim, w 2018 r. działało również 315 placówek (świetlice i kluby) określanych jako Kluby Seniora (w 2017 roku – 293, 2016 roku - 291), zajmujących się integracją społeczną osób starszych, rozwojem życia kulturalnego, oświatowego, towarzyskiego i rekreacyjnego starszych dla tej grupy mieszkańców.

Kolejnym typem podmiotów infrastruktury społecznej są hospicja, w których sprawuje się wszechstronną opiekę zdrowotną, psychologiczną i społeczną nad pacjentami znajdującymi się w stanie terminalnym. Na terenie województwa, w 2018 r., funkcjonowało 8 tego typu podmiotów (w 2017 roku - 6, w 2016 roku - 5).

2. DANE O KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY I WSPARCIA

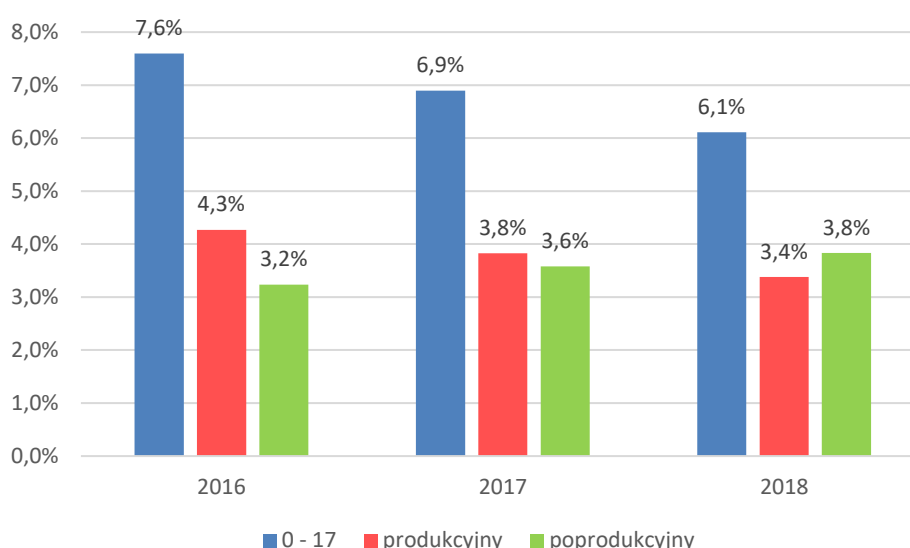
Analiza nadesłanych danych, dotyczących osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, umożliwia przedstawienie rozkładu przestrzennego, w podziale na powiaty, a także opracowanie prognozy w tym zakresie na rok następny, dla całego województwa zachodniopomorskiego.

Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia, w roku oceny (2018) wynosiła 122 762 (w 2017 r. – 127 578). Kategoria pomoc i wsparcie została stworzona przede wszystkim dla powiatowych centrów pomocy rodzinie (PCPR), aby mogły wykazać swoją pracę w tym zakresie.

W roku oceny, **liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej** wynosiła 66 027, w tym 34 436 długotrwale korzystających (52 % ogółu osób korzystających). Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej wynosiła 47 797, co przekłada się na 101 761 osoby w tych rodzinach. Porównując dane z rokiem poprzednim, można zaobserwować spadek liczby beneficjentów, który na poziomie całego województwa wyniósł blisko 12%.

Pomimo spadku ogólnej liczby beneficjentów pomocy społecznej, w poszczególnych grupach wiekowych identyfikowane są znaczne różnice. Pomimo korzystnego (spadkowego) trendu liczby najmłodszych beneficjentów pomocy społecznej (do 18 lat), dla całej populacji dzieci i młodzieży do 18 roku życia, 6 osób na 100 – to beneficjenci systemu pomocy społecznej. Z kolei wśród najstarszych mieszkańców Pomorza Zachodniego (w wieku poprodukcyjnym), odnotowuje się niekorzystny trend wzrostowy liczby beneficjentów systemu pomocy przy ich relatywnie niskim udziale w adekwatnej grupie wiekowej – statystycznie, co 25 mieszkańców Pomorza Zachodniego w wieku poprodukcyjnym to beneficjent pomocy społecznej.

Wykres nr 4. Odsetek beneficjentów pomocy społecznej do liczby mieszkańców ogółem (wg grup wiekowych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS

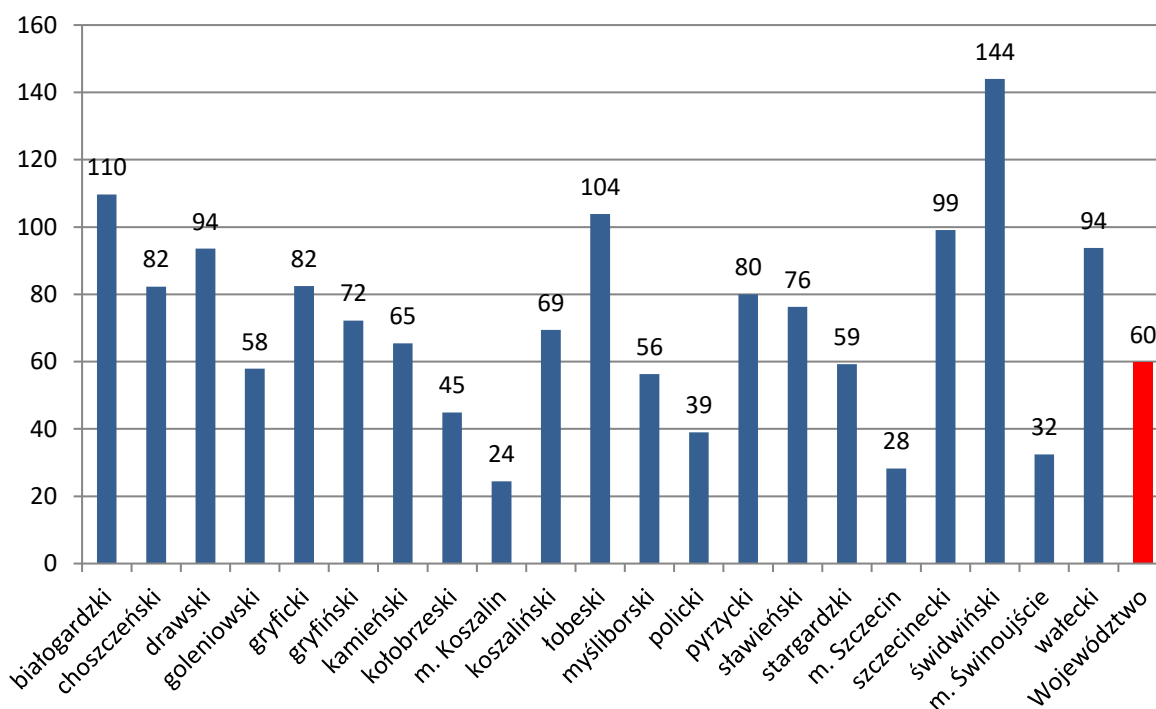
Tabela nr 1. Beneficjenci pomocy społecznej wg grup wiekowych (porównawczo, w okresie 3 lat)

Wiek	rok		
	2016	2017	2018
0 - 17	22 416	20 337	17 940
produkcyjny	45 454	40 186	34 968
poprodukcyjny	11 267	12 927	14 283

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZPS

Wskaźnik deprywacji lokalnej, liczony jako liczba korzystających z pomocy społecznej (beneficjentów) na 1000 mieszkańców, jest w województwie zachodniopomorskim przestrzennie zróżnicowany, a jego przeciętna wartość oscyluje wokół liczby 60 beneficjentów pomocy na 1000 mieszkańców. W większości powiatów w województwie (14 na 21 powiatów), wskaźnik deprywacji lokalnej w 2018 roku był wyższy niż średnia dla województwa. Największą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie świdwińskim – 144, najmniejszą w mieście Koszalin – 24. Ponadto, warto zaznaczyć, iż we wszystkich powiatach, poza drawskim, wartość wskaźnika spadła, co oznacza, że mniej ludzi korzysta z pomocy społecznej.

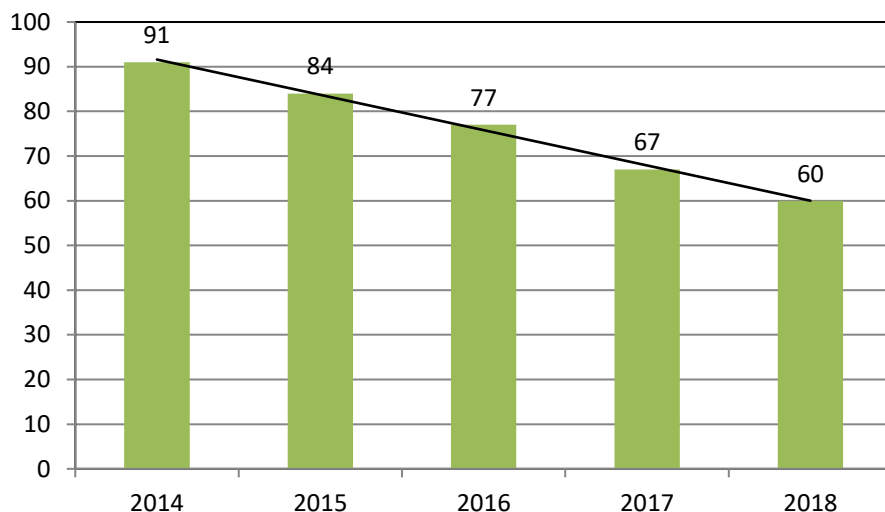
Wykres nr 5. Wskaźnik deprywacji lokalnej - liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, na 1000 mieszkańców danego powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

W okresie ostatnich pięciu lat odnotowano w województwie zachodniopomorskim tendencję spadkową wskaźnika deprywacji lokalnej – każdego roku wskaźnik obniżał się w analizowanym okresie średnio o 6 osób mniej na każdy 1000 mieszkańców.

Wykres nr 6. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, na każde 1000 mieszkańców w latach 2014-2018 w województwie [w osobach]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Pomoc społeczną, zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, dzieli się na pieniężną i niepieniężną. Do świadczeń pieniężnych zalicza się następujące formy pomocy:

- zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową, ekologiczną,
- zasiłki stałe,
- zasiłki okresowe,
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ,
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- inne zasiłki celowe,
- specjalne zasiłki celowe,
- pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłku lub pożyczki,
- pomoc pieniężna na usamodzielnienie,
- pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

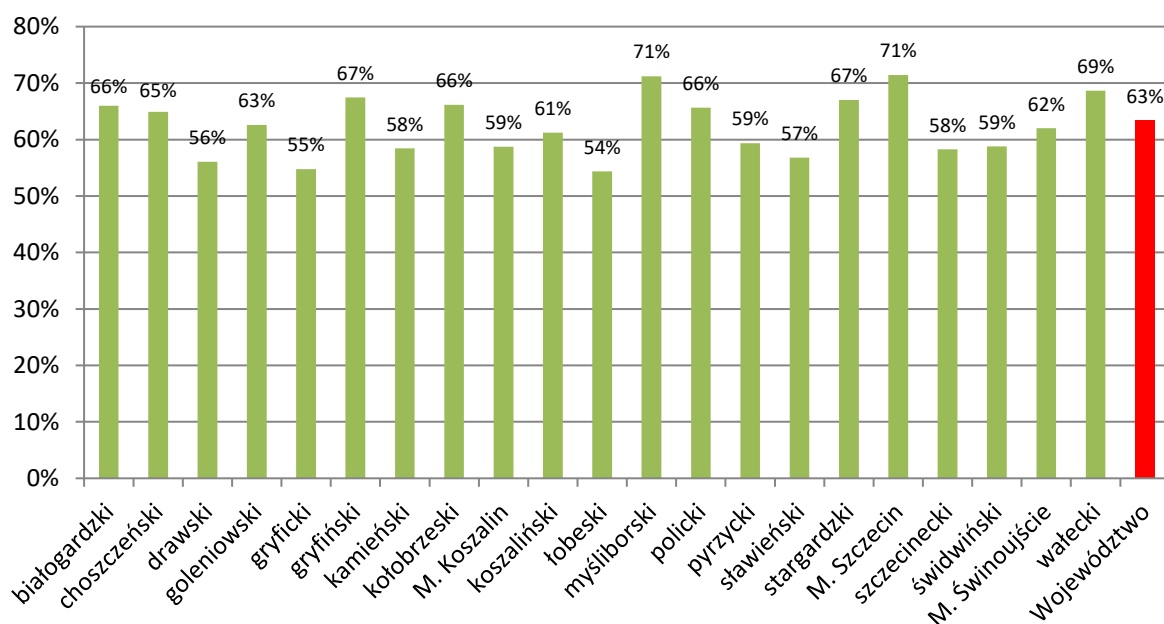
W roku oceny, 39 122 osób otrzymało świadczenia pieniężne, co stanowiło 63% ogółu osób, którym przyznano jakiekolwiek świadczenie z pomocy społecznej.

Patrząc przez pryzmat rodzin korzystających z pomocy społecznej, to aż 80% tych rodzin (nominalnie - 37 040 rodzin, w tym 76 090 osób – członków tych rodzinach) uzyskało w 2018 r. świadczenie pieniężne. Pośrednio, beneficjentami świadczeń pieniężnych byli członkowie tych rodzin, tj. w sumie –

76 090 osób. W tej kategorii pomocy, wartość wskaźnika wzrosła o 4 punkty procentowe, w stosunku do roku poprzedniego.

Na poziomie powiatów zauważalne jest zróżnicowanie wartości wskaźnika pomocy pieniężnej. Najniższy udział mieszkańców otrzymujących pomoc pieniężną do otrzymujących pomoc ogółem (niezależnie od formy wsparcia) odnotowano w powiecie łobeskim – 54%, zaś najwyższy wskaźnik – 71% w powiatach myśliborskim oraz w Mieście Szczecin. Średnia wartość wskaźnika dla województwa zachodniopomorskiego w roku oceny wynosiła 63%.

Wykres nr 7. Odsetek osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w liczbie osób, którym przyznano świadczenia ogółem, w podziale na powiaty [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

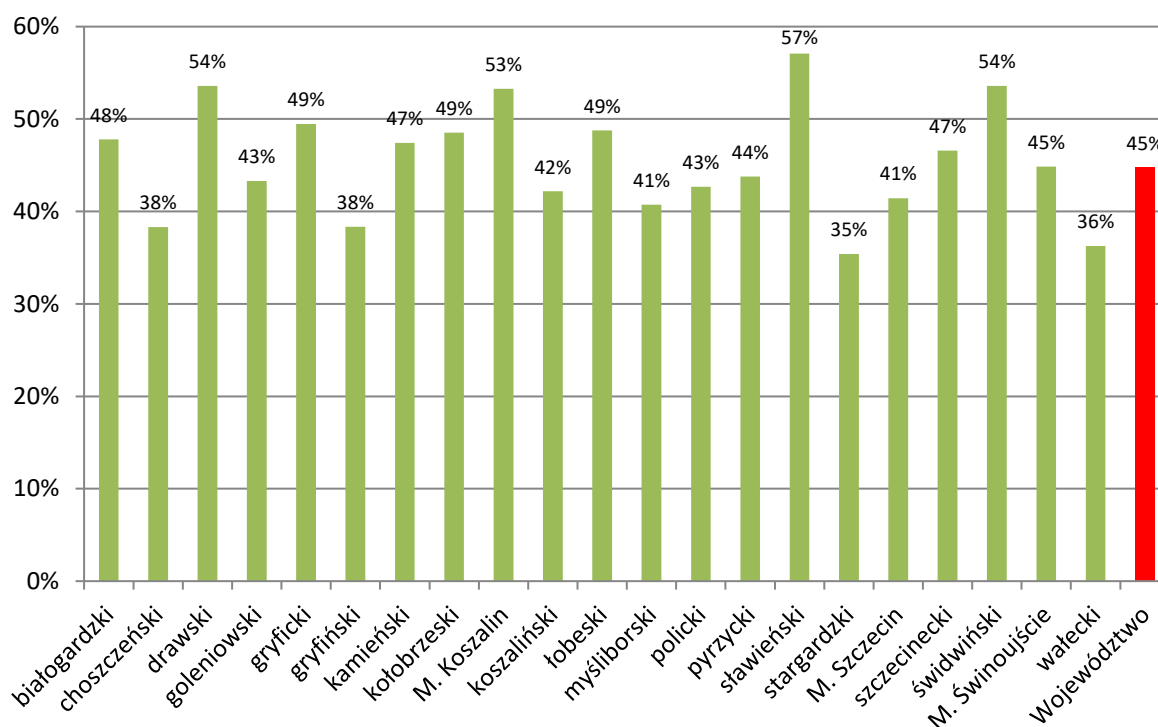
Do świadczeń niepieniężnych zalicza się następujące formy pomocy:

- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- schronienie,
- posiłek,
- ubranie,
- inna pomoc rzeczowa,
- usługi opiekuńcze,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego,
- sprawienie pogrzebu,
- pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie w naturze,
- uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych (w ramach usamodzielnienia)
- pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej (w ramach usamodzielnienia).

W roku oceny, 27 616 osób skorzystało ze świadczeń niepieniężnych, co stanowiło 45 % ogółu osób, którym przyznano jakąkolwiek formę świadczenia z systemu pomocy społecznej.

Liczba rodzin, które skorzystały z tej formy, wyniosła 19 241 (41 % ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej), a łączna liczba członków tych rodzin – 52 071. Najwyższy udział mieszkańców otrzymujących pomoc niepieniężną wśród otrzymujących pomoc ogółem (bez względu na formę pomocy) odnotowano w powiecie sławieńskim – 57%, zaś najniższy w powiecie stargardzkim – 35%. Średnio w województwie, pomoc niepieniężną otrzymało 45% beneficjentów pomocy.

Wykres nr 8. Odsetek osób, którym przyznano świadczenia niepieniężne w liczbie osób, którym przyznano świadczenia ogółem w podziale na powiaty [%]

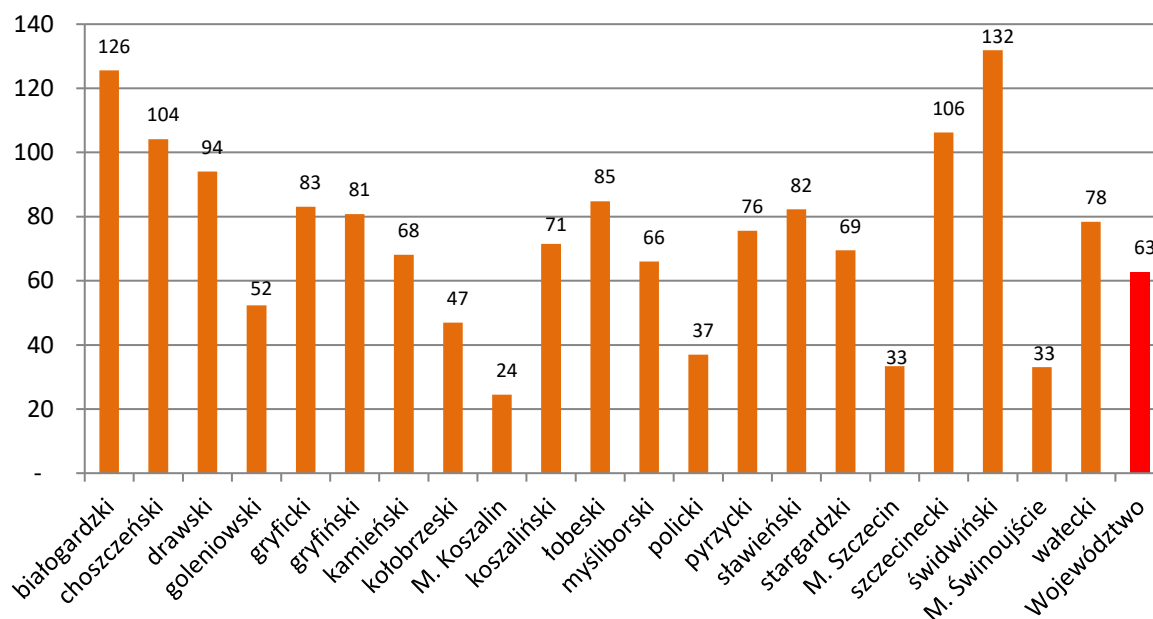
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Wywiad środowiskowy

Obligatoryjnym elementem systemu, mającym zastosowanie wobec osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, jest wywiad środowiskowy. Uprawnienie do jego przeprowadzenia, z mocy ustawy, posiada tylko pracownik socjalny (art. 107 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; Dz.U.2018.1508 t.j. z dnia 2018.08.08). Wywiad uruchamia się w celu rozpoznania sytuacji klienta, dobrania jak najskuteczniejszych narzędzi wsparcia dla konkretnej osoby lub rodziny.

W 2018 roku, 52 219 rodzin objęto wywiadem środowiskowym, a biorąc pod uwagę członków rodzin, objęto nim 106 724 osoby. Przeliczając liczbę osób w rodzinach objętych wywiadami na każde 1000 mieszkańców, ustalono, że wartość tego wskaźnika dla województwa wynosi 63, przy czym odnotowuje się znaczące różnice lokalne: 24 wywiady w Mieście Koszalin (liczba minimalna), 132 wywiady w powiecie świdwińskim (liczba maksymalna).

Wykres nr 9. Liczba osób w rodzinach, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, na każde 1000 mieszkańców, w podziale na powiaty

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Powody udzielania pomocy i wsparcia

W okresie 2012-2017, najczęstszymi powodami udzielenia pomocy i wsparcia w województwie zachodniopomorskim było ubóstwo oraz bezrobocie. W analizowanym roku, niezmiennie na pierwszym miejscu wśród przyczyn przyznania pomocy pozostaje zjawisko ubóstwa, na drugim jednak jest pojawiła się długotrwała lub ciężka choroba, a dopiero na trzecim – bezrobocie. Zestawienie liczbowe rodzin, którym przyznano pomoc z powodu czterech najczęstszych przyczyn, wygląda następująco:

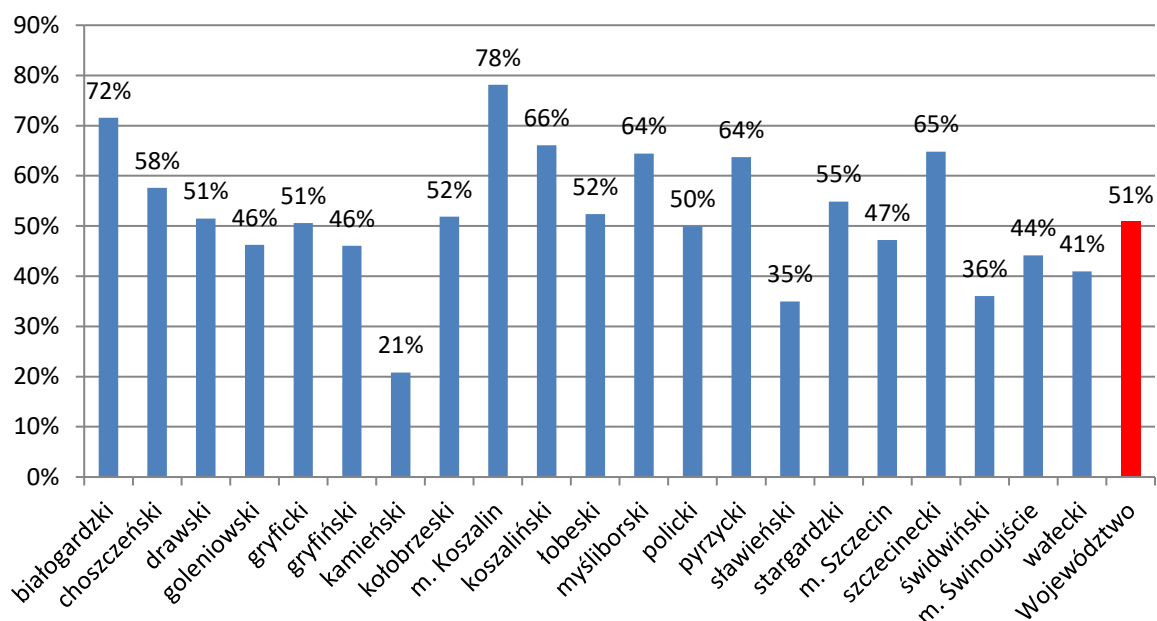
I.	Ubóstwo	– 24 528 rodzin (53% z ogółu); w 2017 r. - 58% rodzin
II.	Długotrwała/ciężka choroba	– 21 546 rodzin (37% z ogółu); w 2017 r. - 36% rodzin
III.	Bezrobocie	– 18 093 rodzin (39% z ogółu); w 2017 r. - 44% rodzin
IV.	Bezradność wychowawcza	– 5 989 rodzin (13% z ogółu); w 2017 r. - 17% rodzin

Najrzadziej pomoc przyznawano z tytułu:

- sieroctwa – 46 rodzin,
- ochrony ofiar handlu ludźmi – 8 rodzin,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy – 6,
- ochronę uzupełniającą lub pozwolenie na pobyt czasowy, klęsk żywiołowych i ekologicznych (łącznie) – 4.

W stosunku do roku 2017, nastąpiła społecznie zauważalna zmiana – wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu zdarzeń losowych, narkomanii i sytuacji kryzysowych.

Wykres nr 10. Odsetek osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia z powodu ubóstwa, w liczbie osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia ogółem, w podziale na powiaty [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Usługi pomocy społecznej

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz - w miarę możliwości - zapewnienie kontaktów z otoczeniem.³

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.⁴

W ramach realizacji usług opiekuńczych, w 2018 r. z pomocy skorzystało 6 275 osób (w 2017 r. - 5 801). Liczba osób korzystających z tego typu wsparcia systematycznie rośnie.

Do pozostałych usług świadczonych przez instytucje pomocy społecznej zalicza się, między innymi:

- poradnictwo specjalistyczne,
- pracę socjalną,
- interwencję kryzysową,
- kontrakt socjalny,
- specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

³ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

⁴MRPiPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/uslugi-opiekuncze-i-specjalistyczne-uslugi-opiekuńcze> (dostęp: 29.5.2019).

Z danych przesłanych przez OPS wynika, że największa liczba osób skorzystała z usług w zakresie pracy socjalnej. W tej formy pomocy skorzystało 26 670 rodzin, czyli 57% wszystkich rodzin, którym przyznano jakiegokolwiek świadczenie z pomocy społecznej. Wskaźnik ten ma tendencję spadkową. W porównaniu do 2017 – wartość wskaźnika spadła o 5 p.p.

Zestawienie najczęstszych form wsparcia udzielanego w 2018 r., wygląda następująco:

- I. Poradnictwo specjalistyczne – 3 885 rodzin (2017 – 4864, 2016 -5617)
- II. Kontrakt socjalny – 3 968 osób
- III. Projekt socjalny – 1 760 osób
- IV. Usługi dla osób zaburz. psych. – 500 osób
- V. Interwencja kryzysowa – 632 rodziny.

Z analizy danych zebranych w sprawozdaniach OZPS wynika, że usługi pomocy społecznej w roku 2019 pozostaną na zbliżonym poziomie. Najprawdopodobniej ulegną nasileniu te formy, które odnoszą się do osób starszych oraz rodzin wielodzietnych.

2.1 GMINA – ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej

W skład świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej wchodzi kilka rodzajów zasiłków, m.in. stały, okresowy oraz celowy.

Zasiłek stały – zgodnie z art. 37 ustawy o pomocy społecznej przysługuje⁵:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej (701 zł) a dochodem tej osoby, z tym że do września 2018 r. kwota zasiłku nie mogła być wyższa niż 604 zł miesięcznie, a od dnia 1 października 2018 r. nie może być wyższa niż 645 zł miesięcznie;
- w przypadku osoby w rodzinie - różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie (528 zł) a dochodem tej osoby; .

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.

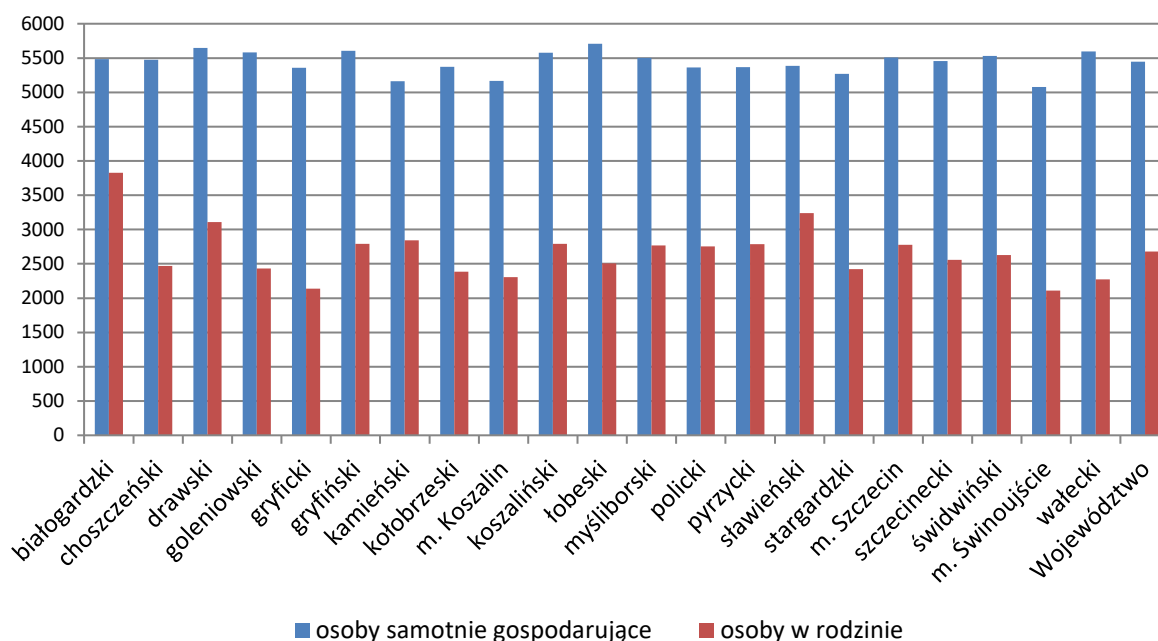
W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, zasiłek stały nie przysługuje.

W 2018 roku, zasiłek stały otrzymało 10 874 osoby (w 2017 – 11 453 osoby). Łączna kwota zasiłków stałych w 2018 roku wyniosła 54 751 306 zł, a w 2017 - 56 472 390 zł.

Osoby samotnie gospodarujące otrzymały zasiłek stały, przeciętnie, w kwocie 5 447 zł na rok, zaś osoby w rodzinie, przeciętnie, 2 681 zł na rok.

⁵ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Wykres nr 11. Średnia kwota zasiłku stałego (w ujęciu rocznym) dla osoby samotnie gospodarującej oraz dla osoby w rodzinie, w podziale na powiaty [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Zasiłek okresowy (art. 38 ustawy o pomocy społecznej), przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego⁶:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustala się:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 418 zł miesięcznie⁷;
- w przypadku rodziny – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego, ustalona zgodnie z ust. 2, nie może być niższa niż 50% różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby; kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny. Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

W przypadku podjęcia zatrudnienia przez osobę objętą kontraktem socjalnym pobierającą zasiłek okresowy, może być on wypłacany nadal, niezależnie od dochodu, do dnia wynikającego z decyzji

⁶ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

⁷ MRPIPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilek-okresowy> [dostęp: 27.5.2019]

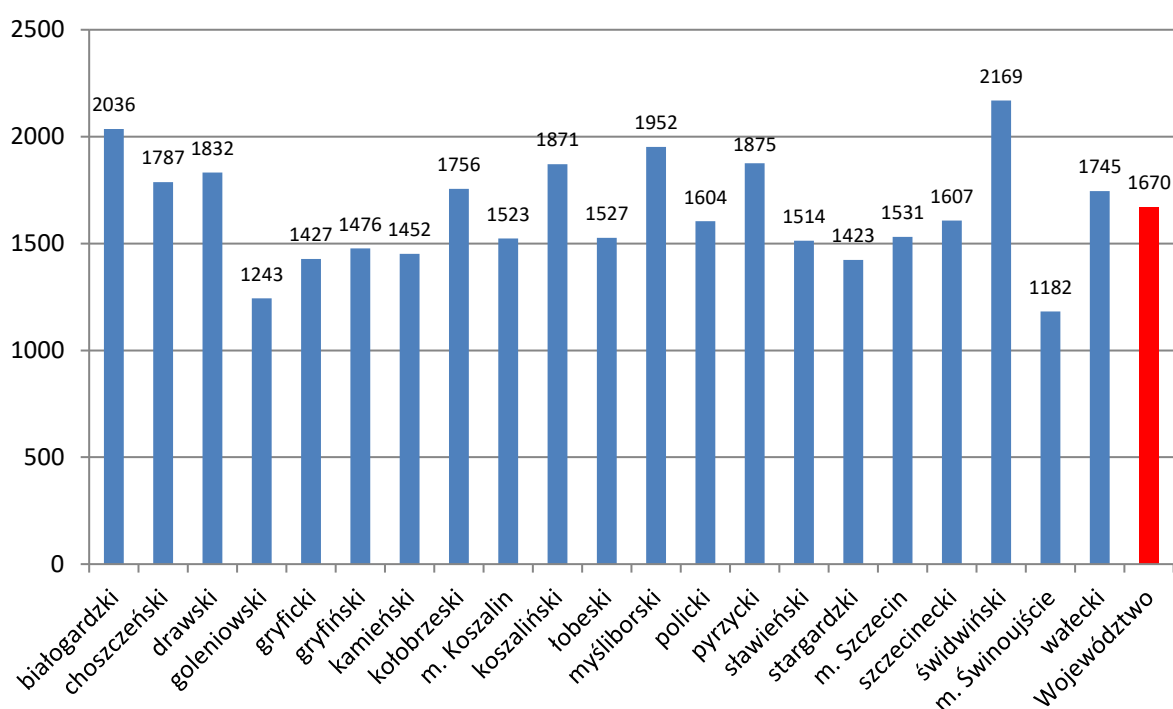
przynajmniej zasiłek okresowy, nie dłużej jednak niż do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba została zatrudniona. W tej sytuacji, zasiłek okresowy jest wypłacany niezależnie od dochodu, nie częściej niż raz na 2 lata.

Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy. Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć minimalne kwoty zasiłku okresowego.

Zasiłek okresowy może być przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.

Zgodnie z danymi OZPS, w roku 2018, liczba osób, którym wypłacono świadczenie w ramach zasiłku okresowego wyniosła 18 048 (2017 - 21 416). Kwota świadczeń wyniosła 30 135 343 zł. Średnio, kwota zasiłku okresowego przyznana jednej osobie w okresie całego roku 2018 wyniosła 1670 zł.

Wykres nr 12. Średnia kwota zasiłku okresowego w roku 2018, w podziale na powiaty [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Średnia wysokość zasiłku okresowego, w zależności od przyczyny jego przyznania, na 1 osobę w 2018 r. wyniosła:

– bezrobocie	– 1795 zł (2017 - 1840 zł),
– długotrwała choroba	– 1015 zł (2017 - 979 zł),
– niepełnosprawność	– 803 zł (2017 - 874 zł),
– możliwość utrzymania uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego	– 680 zł (2017 - 611 zł).

Zasiłek celowy Przyznawany osobom bezdomnym i innym osobom nie posiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne.

Zasiłek celowy może być przyznany również w formie biletu kredytowanego. Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego.

Wówczas może być wypłacany niezależnie od dochodu, przez okres do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba objęta kontraktem socjalnym, w trakcie jego realizacji, stała się osobą zatrudnioną⁸.

Zasiłek celowy może być przyznany osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej. W tych przypadkach, zasiłek może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi⁹. Zasiłek celowy w 2018 roku otrzymało 31 811 osób. Łączna wartość zasiłków tego rodzaju wyniosła w całym województwie 34 816 096 zł.

W roku oceny (2018), na zasiłek celowy przyznany w ramach wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, wydano w województwie 20 471 299 zł.

Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej

Katalog świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej obejmuje zapewnienie (m.in.):

- posiłku,
- schronienia,
- ubrania,
- sprawienia pogrzebu,
- pobytu w domu pomocy społecznej.

Świadczenie w formie posiłku, w roku oceny, otrzymywało 21 777 osób (24 849 w roku 2017), w tym 17 075 dzieci (19 625 w roku 2017). Łączny koszt posiłków wyniósł 17 714 935 zł (19 216 368 zł w roku 2017). Średnia wartość posiłków przypadająca na 1 osobę korzystającą ze świadczenia w roku oceny to 813 zł (773 zł w roku 2017). W roku 2019 prognozuje się nieznaczny spadek liczby osób korzystających z tej formy wsparcia.

Świadczenie w formie schronienia udzielone zostało 763 osobom (716 osobom w 2017 roku). Łącznie koszt tego rodzaju świadczeń wyniósł 3 053 957 zł, czyli średnia wartość usługi schronienia (na ogół sezonowego), przypadająca na jedną osobę wyniosła 4 003 zł na rok (3 303 w roku 2017).

Pomoc w postaci ubrań otrzymało 59 osób na łączną kwotę 9 039 zł, a w przeliczeniu na osobę – 153 zł (132 zł w roku 2017).

Świadczenie w postaci sprawienia pogrzebu, w skali całego województwa, przyznano 279 osobom. Łączny koszt świadczeń wyniósł 593 280 zł, zaś przeciętny koszt jednostkowy usługi kształtował się na poziomie 2 126 zł (2 177 zł w roku 2017).

W 2018 r., 3 156 osób, na podstawie decyzji administracyjnych uzyskało miejsce pobytu w domu pomocy społecznej. Łączny koszt tego świadczenia w regionie, wyniósł 72 832 973 zł, a przeciętny koszt jednostkowy usługi (tzn. kwota przyznana jednej osobie na rok) kształtował się na poziomie 23 078 zł (22 078 zł w roku 2017).

⁸ MRPiPS pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/zasilki-celowe> [dostęp: 27.5.2019]

⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej

2.2 POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR

W tym podrozdziale przedstawiono analizę danych związanych z zadaniami realizowanymi przez powiatowe centra pomocy rodzinie oraz miejskie ośrodki pomocy rodzinie (w miastach na prawach powiatu), obejmujące:

- indywidualne programy pomocy;
- wspieranie rodziny i pieczę zastępczą;
- usamodzielnienie osób opuszczających pieczę zastępczą;
- rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnością.

Indywidualne programy pomocy

Indywidualne programy stosowane są wobec osób wymagających systemowych, długoterminowych działań specjalistycznych. W 2018 roku, najczęściej uruchamiano programy wobec sprawców przemocy w rodzinie, a jednostkowo – programy integracji cudzoziemców. I tak:

- 288 osób zdiagnozowanych jako sprawcy przemocy w rodzinie, zostało objętych programami oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.
- 4 osoby skorzystały z indywidualnego programu integracji cudzoziemców.

Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz.U.2018.998) na nowo ukształtowała system pieczy zastępczej w Polsce. Sprawozdania przesyłane w ramach OZPS przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie zawierają informacje dotyczące liczby rodzin objętych pracą asystenta rodziny, liczby rodzin wspierających, liczby asystentów rodziny oraz odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Według danych zebranych ze sprawozdań OZPS, w 2018 roku w województwie zachodniopomorskim zatrudnionych było 203 asystentów rodziny. Pod ich opieką znajdowały się 2433 rodziny. Znaczącym utrudnieniem i barierą skuteczności ich oddziaływań, wskazywanym przez asystentów, jest duża liczba rodzin przypadających na jednego specjalistę. Od 1 stycznia 2015 r. limit rodzin na 1 asystenta zmniejszono do 15 rodzin, jednak w ich opinii jest to ciągle zbyt dużo. Według asystentów, praca daje najlepsze efekty, jeśli liczba rodzin pod ich opieką nie przekracza 10. W województwie zachodniopomorskim, średnio na 1 asystenta przypadało 12 rodzin, lecz odnotowuje się znaczące różnice pomiędzy powiatami (najmniejsza, średnia liczba na osobę - 4,6, największa - 16,7). 3 powiaty przekroczyły ustawową wartość 15 rodzin na 1 asystenta.

Łączna liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w 2018 roku wyniosła 3 718 dzieci, tj. o 242 dzieci mniej niż w roku 2017.

Tabela nr 2. Liczba dzieci w pieczy zastępczej wg form pieczy

Forma pieczy	Liczba dzieci
rodzinne domy dziecka	420
rodziny spokrewnione	2065
rodziny zastępcze niezawodowe	799
rodziny zastępcze zawodowe – ogółem	434
rodziny zastępcze zawodowe – w tym pogotowie rodzinne	136
rodziny zastępcze zawodowe – w tym specjalistyczne	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie OZP

Usamodzielnienie

W 2018 roku, 459 usamodzielnianych opuściło różne formy pieczy zastępczej. Największy odpływ z pieczy zastępczej dotyczył usamodzielnianych opuszczających spokrewnione rodziny zastępcze – 194 osoby oraz opuszczających instytucjonalne formy pieczy zastępczej – 144 osoby.

Wykres nr 13. Struktura osób usamodzielnianych - opuszczających pieczę zastępczą

Źródło: OZPS

Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹⁰ wysokość pomocy na usamodzielnienie wynosi:

1) w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną – nie mniej niż 3300 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat;

¹⁰ Dz.U. 2019 poz. 1111

2) w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną:

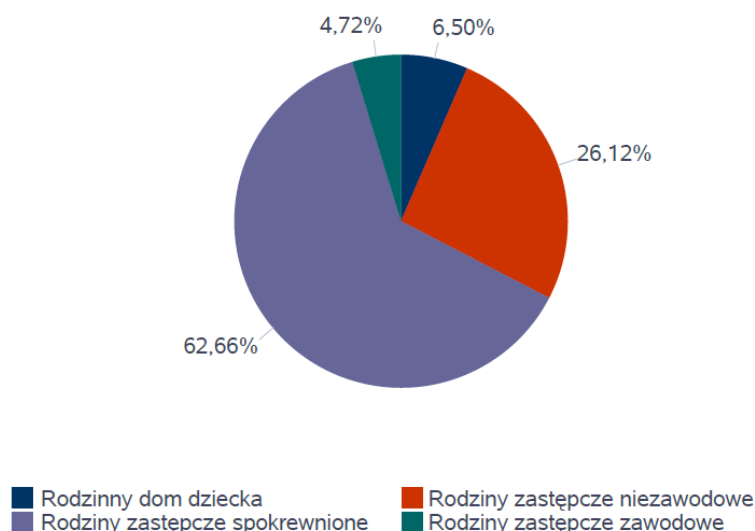
- a) nie mniej niż 6600 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,
- b) nie mniej niż 3300 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,
- c) nie mniej niż 1650 zł – jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia, w wysokości nie niższej niż 1500 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 3000 zł.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę. Wysokość tej pomocy wynosi nie mniej niż 500 zł miesięcznie.

Kwota wydatków na usamodzielnienie zależy od liczby osób usamodzielnianych w danym roku. Z powyższego wykresu wynika, iż najwięcej młodych ludzi opuściło pieczę tzw. spokrewnioną, stąd też największe koszty dotyczą rodzin zastępczych spokrewnionych (2 526 059 zł), zaś najniższe, związane a z usamodzielnieniem – osób z rodzin zastępczych zawodowych – 190 233 zł.

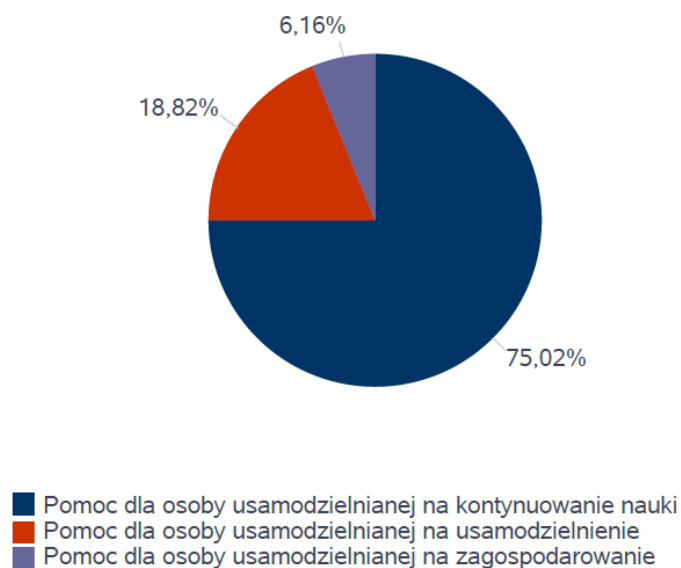
Wykres nr 14. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie w 2018 roku - procentowy udział wydatków wg rodzaju placówki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Analizując koszty usamodzielnienia wg rodzaju (przeznaczenia środków) łatwo zauważyć, że $\frac{3}{4}$ środków dotyczy pomocy dla osoby usamodzielnianej na kontynuowanie nauki, zaś najmniej na pomoc na zagospodarowanie.

Wykres nr 15. Pomoc pieniężna (procentowy udział wydatków) wg rodzaju usamodzielnienia w 2018r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych

W ramach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością, są realizowane zadania pomocowe, takie jak:

- pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się;
- turnusy rehabilitacyjne;
- zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny;
- program „Aktywny Samorząd” (pomoc dla OzN – studiujących i doksztalających się);
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki;
- dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika.

Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatów) na poziomie całego województwa, w roku 2018 wyniosła 35 645 799 zł, tj. o ponad 1 mln zł więcej niż w roku 2017. W poszczególnych podzadaniach, wartości pomocy oraz liczba osób korzystających z danej formy wsparcia, przedstawiają się następująco:

I.	Likwidacja barier architektonicznych i w komunikowaniu się	– 2 342 064 zł; 567 osób;
II.	Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych	– 2 639 003 zł; 2 332 osoby;
III.	Dofinansowanie na zakup przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego	– 6 064 264 zł; 7 308 osób;
IV.	Program „Aktywny Samorząd”	– 3 074 603 zł; 929 osób.

Ponadto, dofinansowano 211 imprez (sportowych, kulturalnych) o charakterze integracyjnym, w których udział wzięło 14 207 osób z niepełnosprawnością. Wartość dofinansowania wynosiła 460 182 zł. Najmniejsze koszty związane dotyczyły **usług tłumacza języka migowego i tłumacza – przewodnika, na co przeznaczono łącznie 7 tys. zł.**

3 INNE RODZAJE POMOCY I ŚWIADCZEŃ

Ośrodki Pomocy Społecznej realizują zadania w zakresie świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego i dodatków mieszkaniowych.

Świadczenia rodzinne przyznawane są na warunkach określonych w ustawie o świadczeniach rodzinnych i są to:

- świadczenie wychowawcze,
- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- świadczenia opiekuńcze:
 - zasiłek pielęgnacyjny,
 - świadczenie pielęgnacyjne,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

Świadczenie wychowawcze

Świadczenie wychowawcze ma na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Prawo do świadczenia wychowawczego przysługuje:

- obywatelom polskim i cudzoziemcom,
- matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- do dnia ukończenia przez dziecko 18. roku życia,
- bez względu na dochody w wysokości 500 zł miesięcznie na drugie i kolejne dziecko,
- na pierwsze dziecko w wysokości 500 zł miesięcznie, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 800,00 zł, a jeśli członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne – jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1 200,00 zł.

Kwota świadczenia wychowawczego przysługuje za niepełny miesiąc w przypadku:

- urodzenia dziecka,
- ukończenia przez dziecko 18. roku życia lub
- gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obydwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub żyjących w rozłączeniu.

W 2018 r., 92 820 rodzin otrzymało świadczenie wychowawcze na łączną wartość 864 629 351 zł.

Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka;
- osobie uczącej się.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia;
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia;

- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

W województwie zachodniopomorskim, w roku 2018, 45 097 rodzin otrzymało zasiłek rodzinny na łączną wartość 181 621 869,28 zł.

Świadczenia opiekuńcze

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, przysługuje:

- matce albo ojcu,
- opiekunowi faktycznemu dziecka,
- osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną, w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Osobom, o których mowa w pkt 4, innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, świadczenie pielęgnacyjne przysługuje w przypadku, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- rodzice osoby wymagającej opieki nie żyją, zostali pozbawieni praw rodzicielskich, są małoletni lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- nie ma innych osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- nie ma osób, o których mowa w pkt 2 i 3, lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała:

- nie później niż do ukończenia 18 roku życia lub
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

Od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. świadczenie pielęgnacyjne wynosiło 1200 zł miesięcznie, natomiast od 1 stycznia 2016 r. - 1300 zł (równowartość kwoty najniższego wynagrodzenia netto). Od 1 stycznia 2017 roku przewidziana została coroczna waloryzacja, polegająca na corocznym wzroście wysokości świadczenia o procentowy wskaźnik, o jaki zwiększać się będzie minimalne wynagrodzenie za pracę (wynosiło 1406 zł). Od 1 stycznia 2018 r., po waloryzacji, świadczenie pielęgnacyjne wynosi 1477 zł.

W województwie zachodniopomorskim, w roku oceny, liczba świadczeń pielęgnacyjnych wyniosła 66 803, a koszt ich realizacji – 98 102 651 zł.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

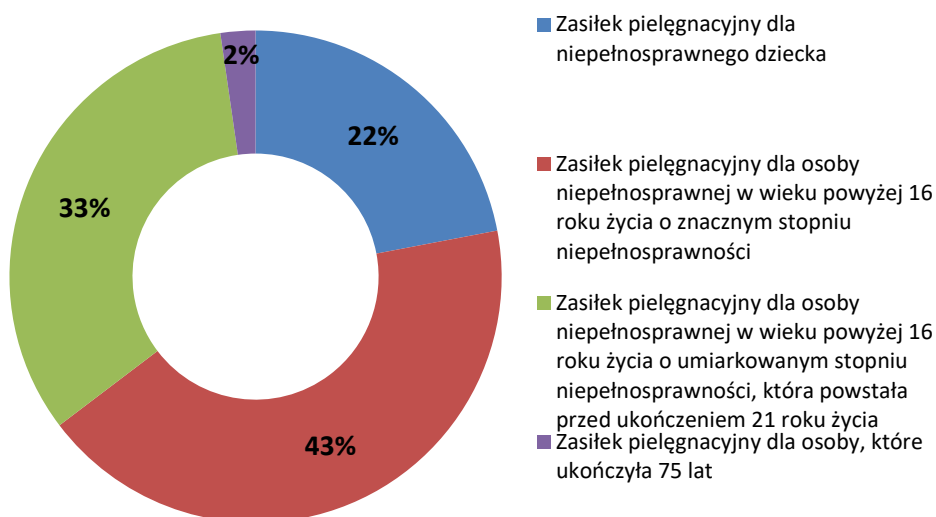
- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego wynosiła **153,00 zł** miesięcznie.

Na zasiłki pielęgnacyjne w województwie, w roku 2018 r. przeznaczono łącznie kwotę 76 188 424 zł, w tym:

- dla niepełnosprawnego dziecka – 16 766 097 zł;
- dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności – 32 506 557 zł;
- dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia – 25 171 597 zł;
- dla osoby, która ukończyła 75 lat – 1 744 173 zł.

Wykres nr 15. Podział procentowy zasiłków w ramach zasiłku pielęgnacyjnego [zł] w roku 2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

Tabela nr 3 Liczba świadczeń opiekuńczych udzielonych w okresie 2014- 2018

Świadczenia opiekuńcze	Liczba świadczeń				
	2014	2015	2016	2017	2018
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	529 254	506 875	494 646	486 816	482 050
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	109 742	106 089	105 128	105 030	106 164
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	243 743	228 001	217 680	211 227	205 714
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat	14 635	13 723	12 837	11 741	11 033
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	161 134	159 062	159 001	158 818	159 139
Świadczenie pielęgnacyjne	56 872	58 614	60 252	62 185	66 803
Specjalny zasiłek opiekuńczy	10 144	16 377	21 961	23 754	21 131
Świadczenia opiekuńcze ogółem - Zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy	596 298	581 888	576 859	572 755	569 984

Źródło: OZPS

Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje:

- matce lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.

W przypadku wystąpienia o przysposobienie więcej niż jednego dziecka lub urodzenia więcej niż jednego dziecka podczas jednego porodu, dodatek przysługuje na każde dziecko. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje, jeżeli matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży¹¹.

Łączny koszt świadczeń z tytułu urodzenia się dziecka w roku oceny wynosił 5 036 971 zł i dotyczył 5 997 świadczeń.

Od 1 stycznia 2013 r. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekroczy kwoty 1 922 zł netto. Powyższe zmiany wynikają z ustawy z dnia 12 października 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (poz. 1255).

W przypadku urodzenia się żywego dziecka przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej, tj. przed 1 stycznia 2013 r., jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka przyznaje się na podstawie przepisów dotychczasowych tj. bez kryterium dochodowego. Również w przypadku dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka - przyznaje się na podstawie przepisów dotychczasowych, jeżeli dziecko zostało objęte tą opieką, albo przysposobione przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej.

¹¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka wynosi 1 000 zł na jedno dziecko. Z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami (w tym jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka) korzystało w 2018 roku 45 097 rodzin (przeciętnie każdego miesiąca). Kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami ogółem wypłaconych w ciągu roku to 181 621 869 zł.

Świadczenie alimentacyjne

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

Liczba osób, korzystających z funduszu alimentacyjnego w roku oceny to 15 032, liczba rodzin - 10 187, a łączny koszt świadczeń z tej puli wyniósł 73 969 141 zł. Średnia, roczna wysokość świadczeń alimentacyjnych na dziecko wyniosła więc w przybliżeniu 7 261 zł, co daje miesięcznie świadczenie w wysokości 605 zł.

Dodatek mieszkaniowy przysługuje:

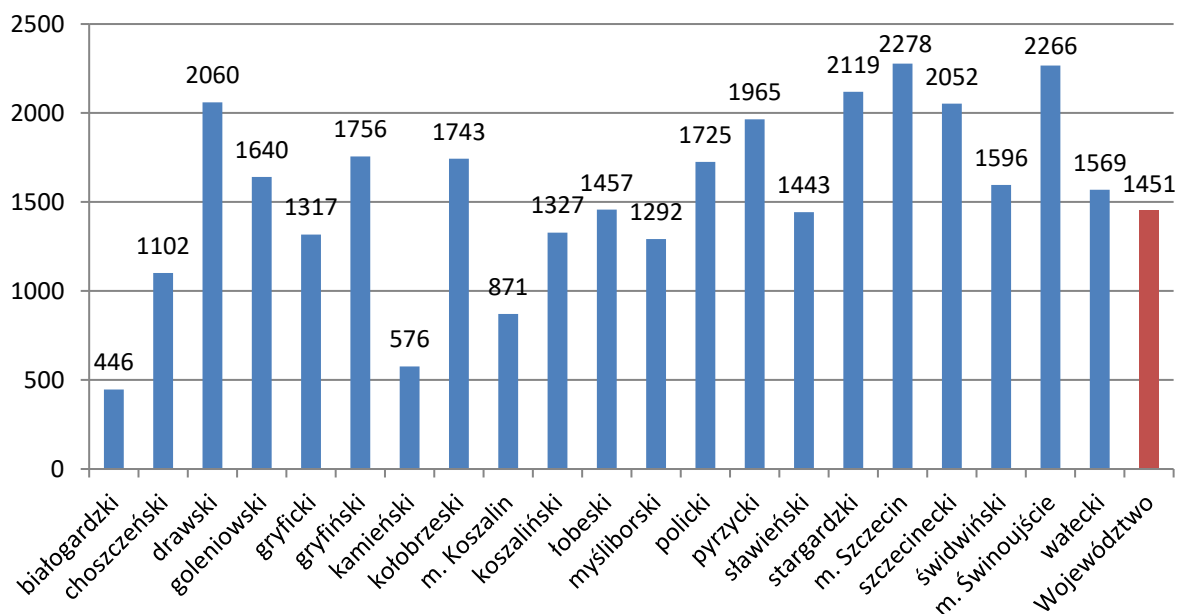
- najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkaniowych,
- członkom spółdzielni mieszkaniowych zamieszkującym na podstawie spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego,
- osobom zajmującym lokale mieszkalne w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom lokali mieszkalnych,
- innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem,
- osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo socjalny.

Dodatek mieszkaniowy przysługuje na podstawie tylko jednego z tytułów wymienionych powyżej i może być wypłacany, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego, w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury (obowiązującej w dniu złożenia wniosku) w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty – w gospodarstwie wieloosobowym.

Z przedstawionych w ocenie zasobów pomocy społecznej danych wynika, iż liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy i świadczeń w formie dodatku mieszkaniowego wynosiła w roku 2018 – 25 206, a łączny koszt świadczeń wynosił 36 574 122 zł.

Średnia roczna wartość świadczenia z tytułu dodatku mieszkaniowego na gospodarstwo domowe wyniosła 1 462 zł. Najniższą przeciętną wartość, 446 zł, odnotowano w powiecie białogardzkim, najwyższą zaś – w wysokości 2 637 zł – w Mieście Szczecin.

Wykres nr 16. Średnia kwota świadczenia dodatku mieszkaniowego w porównaniu do średniej wojewódzkiej na gospodarstwo domowe w roku 2018 r. w podziale na powiaty [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS

4 ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY SPOŁECZNEJ

Katalog zasobów instytucjonalnej pomocy społecznej obejmuje następujące placówki:

- środowiskowe domy samopomocy,
- dzienne domy samopomocy,
- noclegownie, schroniska, domy dla osób bezdomnych i ogrzewalnie,
- kluby samopomocy,
- domy pomocy społecznej,
- mieszkania chronione,
- ośrodki interwencji kryzysowej,
- jednostki specjalistycznego poradnictwa,
- placówki wsparcia dziennego,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- centra integracji społecznej,
- kluby integracji społecznej,
- warsztaty terapii zajęciowej,
- zakłady aktywności zawodowej.

Zebrane w regionie informacje dotyczą jednostek i placówek, które są prowadzone przez samorządy oraz organizacje pozarządowe (NGO). Nie we wszystkich ankietach wypełniono dane finansowe dotyczące utrzymania instytucji (w przypadku placówek prowadzonych przez NGO). Ponadto, poniżej zostały opisane wybrane instytucje pomocy i wsparcia w województwie. Dane dotyczące pozostałych instytucji znaleźć zawarte są w aneksie [str. 46-49].

Środowiskowe domy samopomocy

Środowiskowy dom samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym (ze względu na pilotażowy charakter niniejszej oceny pomocy społecznej nie wszystkie dane zostały uzupełnione z powodów technicznych).

Ogólna liczba miejsc w ŚDS wynosiła 1 507, natomiast liczba osób korzystających – 1 650. Ponadto, 61 osób oczekiwało na miejsce w placówce (wg stanu na 31 grudnia 2018 r.).

Potrzeby na rok 2019 wskazują, iż liczba ŚDS pozostanie na podobnym poziomie. Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek w województwie zachodniopolskim wyniósł 29 920 697 zł.

Średnio, na utrzymanie jednego miejsca wydano rocznie 15 873 zł, co w skali miesiąca daje średnią kwotę 1 323 zł.

Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych

W roku oceny działało na terenie województwa 25 placówek (noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych). Jednostki samorządu terytorialnego prowadziły 4 placówki. Pozostałe 21 były prowadzone przez NGO. Liczba miejsc w noclegowniach, schroniskach i domach dla osób bezdomnych wyniosła ogółem w 2018 r. 1 256, a liczba korzystających - 2 774. W wyniku eksmisji, do ww. jednostek zostało skierowanych 20 osób. Koszt roczny utrzymania ich wyniósł 6 235 930 zł.

Średnio, na utrzymanie jednego miejsca wydano rocznie 4965 zł, co w skali miesiąca daje średnią kwotę ok. 414 zł.

Domy pomocy społecznej

Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności. Dom pomocy społecznej może również świadczyć usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób w nim niezamieszkujących.

Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na następujące typy [dla]:

- osób w podeszłym wieku;
- osób przewlekłe somatycznie chorych;
- osób przewlekłe psychicznie chorych;
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie;
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie;
- osób z niepełnosprawnością fizyczną.

Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę za pobyt w DPS wydaje organ gminy właściwej dla tej osoby w dniu jej kierowania do domu pomocy społecznej.

Liczba miejsc ogółem w tych placówkach wynosiła 4 108 (w 2016 i 2017 - wynosiła 4 260), a liczba osób korzystających – 4 678. Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r., 460 osoby oczekiwały na miejsce w tego typu placówce. w roku oceny liczba decyzji odmownych wyniosła 382. W roku 2016 - 540, a w 2017 – 186 decyzji.

Roczny koszt prowadzenia i utrzymania DPS-ów w województwie zachodniopomorskim w roku 2018 wyniósł 172 111 361 zł, średnioroczny koszt utrzymania jednego miejsca wyniósł 36 792 zł. W związku z potrzebą zwiększenia liczby DPS-ów, w roku 2019 zwiększy się też ogólny koszt ich prowadzenia i utrzymania.

Wskaźnik zaspokojenia zapotrzebowania na miejsca w domach pomocy społecznej w gminach i miastach na prawach powiatu, w 2018 r. wyniósł prawie 62%. Jakkolwiek wysokość wskaźnika mówi o znacznym deficycie miejsc w DPS (wskaźnik obliczany jako stosunek liczby osób umieszczonych w DPS pomnożony przez 100 do sumy liczby osób umieszczonych w DPS i liczby oczekujących) to występuje on głównie w Szczecinie, gdzie wartość wskaźnika wynosi 42%. Placówki położone w mniejszych miejscowościach dysponują wolnymi miejscami. Problemem dotyczącym całego regionu, od wielu lat, jest deficyt miejsc w ośrodkach dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Mieszkania chronione

Przysługuje osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub też zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

W 2018 r., w województwie funkcjonowało 39 mieszkań chronionych, w tym 35 prowadzonych było przez JST, a pozostałe 4 przez NGO. Liczba miejsc ogółem w tych placówkach wynosiła 192, a korzystało z nich 205 osób.

Mieszkania chronione prowadzone są w 11 gminach regionu (w roku 2017 – w 8):

Miasto Szczecin	Police	Gryfice
Miasto Koszalin	Bobolice	Białogard
M. Świnoujście	Gryfino	Kołobrzeg
Dolice	Gościno	

Placówki opiekuńczo – wychowawcze ogółem

W świetle ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to interwencyjne (pogotowie opiekuńcze), rodzinne (rodzinny dom dziecka), socjalizacyjne (dom dziecka), wielofunkcyjne, wsparcia dziennego, zapewniają dzieciom:

- całodobową opiekę i wychowanie;
- zaspokajają ich niezbędne potrzeby, w szczególności bytowe, rozwojowe, emocjonalne, społeczne, religijne i zdrowotne;
- umożliwiają kontakt dziecka z rodzicami i innymi bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- powrotu dzieci do rodziny;
- korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- dostęp do kształcenia dostosowanego do ich wieku i możliwości rozwojowych.

Placówki te dysponowały w 2018 roku łącznie 1 003 miejscami, a liczba osób z nich korzystających wynosiła 905. Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek opiekuńczo – wychowawczych wyniósł 48 503 472 zł, w tym placówek typu rodzinnego - 1 696 378 zł. Na podstawie danych zebranych w sprawozdaniach OZPS wynika, że zapotrzebowanie na placówki tego typu w roku 2019 spadnie z powodu malejącej ogólnie liczby dzieci.

5 KADRA JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ

Analiza danych dotyczących kadry ośrodków pomocy społecznej (OPS) i powiatowych centrów pomocy rodzinie (PCPR) w województwie zachodniopomorskim wskazuje, iż w 2018 roku, ogółem we wszystkich rodzajach placówek zatrudnionych było 6 533 osób. Na stanowiskach kierowniczych (dyrektor jednostki i jego zastępcy) zatrudniano 187 osób. Wskaźnik obliczany jako stosunek liczby pracowników socjalnych posiadających specjalizację I lub II stopnia w zawodzie pracownik socjalny do liczby wszystkich pracowników socjalnych 43,32%.¹²

6 ŚRODKI FINANSOWE NA WYDATKI W POMOCY SPOŁECZNEJ I W INNYCH OBSZARACH POLITYKI SPOŁECZNEJ W BUDŻETACH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Wydatki ogółem na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie zachodniopomorskim w roku 2018, tj. roku oceny, oszacowano na poziomie 2 826 438 190 zł.

Środki finansowe na wydatki w polityce społecznej zebrane ze sprawozdań OZPS można podzielić na następujące działy:

- Rodzina;
- Ochrona zdrowia;
- Pomoc społeczna;
- Pozostałe zadania polityki społecznej;
- Edukacyjna opieka wychowawcza.

Ochrona zdrowia

Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej w obszarze ochrony zdrowia dotyczyły przeciwdziałania alkoholizmowi oraz przeciwdziałania narkomanii.

Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej w obszarze ochrony zdrowia dotyczyły przeciwdziałania alkoholizmowi oraz przeciwdziałania narkomanii. Ogółem w roku oceny sięgnęły kwoty 36 420 826 zł. W ramach rozdziału 85154 – na Przeciwdziałanie alkoholizmowi (środki gminy/środki powiatu, własne i zewnętrzne) wydano w 2018 roku 34 487 444 zł. Z kolei wydatki w ramach rozdziału 85153 – Przeciwdziałanie narkomanii (środki gminy/środki powiatu, własne i zewnętrzne) osiągnęły w 2018 roku poziom 1 933 382 zł.

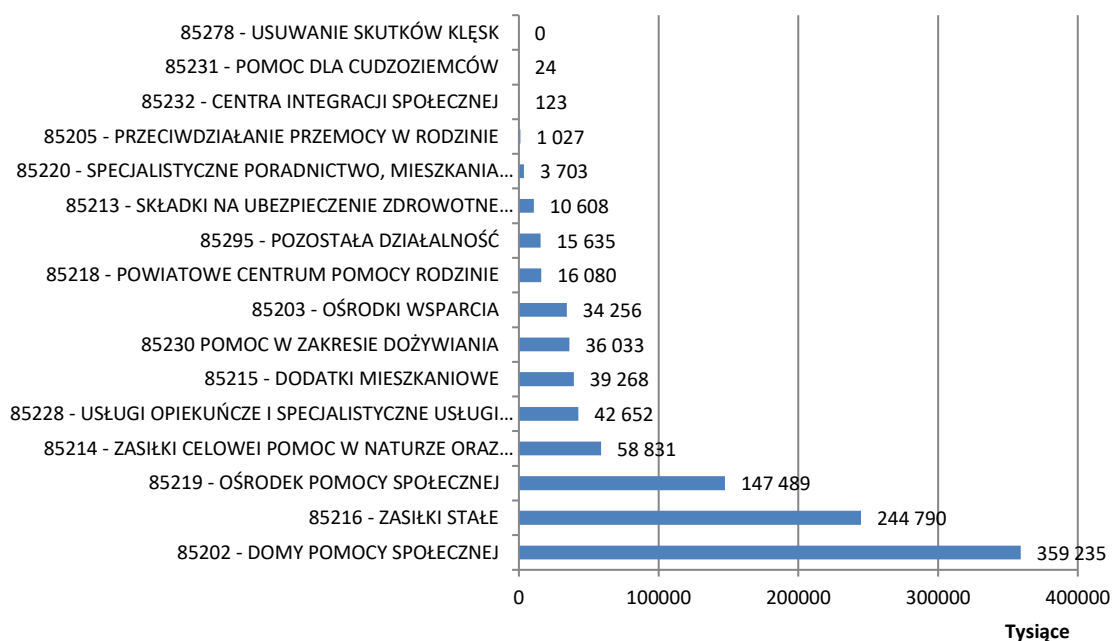
Pomoc społeczna

Największą część wydatków pochłonęła pozostała działalność w zakresie polityki społecznej (paragraf 85395) – 53 026 124 zł. Najmniejszy udział w wydatkach tego działu stanowiły środki zaksięgowane w rozdziale 85321 – Zespoły orzekania o niepełnosprawności – 4 237 983 zł.

Struktura wszystkich wydatków na zadania w ramach działu „853 Pozostałe zadania w zakresie pomocy społecznej” w roku 2018 przedstawiona została w szczegółowej tabeli, znajdującej się na końcu niniejszej sekcji.

¹² Ograniczony zakres informacji w rozdziale dotyczącym kadry kierowniczej wynika z dostępności danych udostępnianych w ramach nowego narzędzia sprawozdawczo analitycznego opracowanego przez MRPiPS.

Wykres nr 17. Wydatki w ramach działu „852-pomoc społeczna”

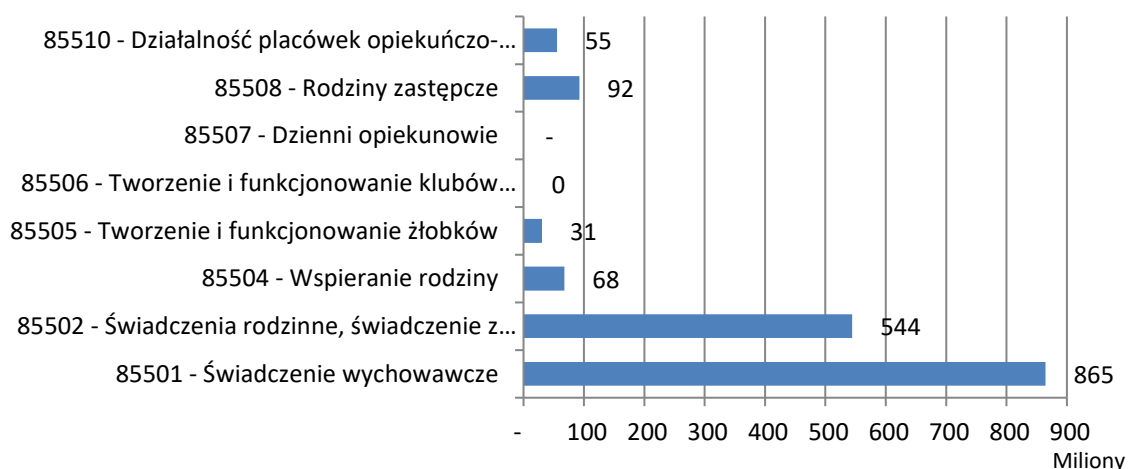
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS 2018

Rodzina

Suma wydatków w dziale „855 Rodzina” w 2018 roku osiągnęła poziom 1 664 578 288 zł. Największą część wydatków pochłonęło świadczenie wychowawcze (paragraf 85501) – 864 629 351 zł. Najmniejszy udział w wydatkach tego działu stanowiły środki zaksięgowane w rozdziale 85507 – dzienni opiekunowie – 0 zł.

Struktura wszystkich wydatków na zadania w ramach działu „855 Rodzina” w roku 2018 przedstawiona została na poniższym wykresie. Szczegółowa tabela zawierająca dane z tego zakresu znajduje się w aneksie na końcu raportu.

Wykres nr 18. Wydatki w ramach działu „855 Rodzina”

Źródło: na podstawie OZPS 2018

7 WNIOSKI I REKOMENDACJE

1) Niezmiennie od lat wiodącymi powodem korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo. Na drugim miejscu pojawiła się długotrwała lub ciężka choroba, na trzecim - bezrobocie.

W roku oceny (2018), 50% z ogółu liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej otrzymało ją z powodu ubóstwa, w 2017 r. - 57%, a w 2016 r. - 58%. Obecnie, statystyka wskazuje na poprawę warunków życia tej kategorii rodzin, a środek ciężkości ubóstwa przesuwają się ku dalszym etapom cyklu życia – ku osobom w wieku poprodukcyjnym, jak i ku rodzinom z osobą zależną (niepełnosprawną oraz długotrwale chorą). Zmienia się zatem charakter klienta pomocy społecznej, co wymusza na całym systemie, jak i szczególnie na kadrze pomocy – przygotowanie nowych form pracy socjalnej i usług społecznych. Symptomatyczne jest to, że na drugim miejscu wśród przyczyn korzystania z pomocy społecznej, zamiast bezrobocia (od lat plasującego się za ubóstwem) jest obecnie długotrwała lub ciężka choroba. Osoby nie będące bowiem w stanie psychicznym lub fizycznym pracować, są w największym stopniu zagrożone ubóstwem. Bezrobocie wynika wprost ze zjawiska niepełnosprawności i/lub choroby, a nie jest problemem społecznym samym w sobie, wymagającym uruchomienia typowych instrumentów z zakresu rynku pracy.

Przygotowanie do interwencji w tym obszarze będzie więc polegało na tworzeniu miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością, na pracy z rodzinami osób zależnych, by dając wsparcie i opiekę wytchnieniową podopiecznym, można było w ogóle myśleć o uruchomieniu potencjału pracy opiekunów, jak i ich reintegracji społecznej i zawodowej. Dziś, ta grupa nie jest uwzględniana jako adresaci wsparcia w reintegracji.

2) Zgodnie z danymi GUS i tendencjami obszaru geopolitycznego Polski, notowany jest i będzie wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ogólnej ludności. Zgodnie z danymi GUS, na przestrzeni minionego ćwierćwiecza najszybciej starzeje się ludność w woj. opolskim, zachodniopomorskim i śląskim [1]. Na dzień 31 grudnia 2018 r., liczba ludności woj. zachodniopomorskiego wyniosła 1701,0 tys., czyli 4,4% ogółu ludności Polski i lokowało województwo na 11. miejscu w kraju. Prawie ⅓ ludności zamieszkiwała podregion szczeciński. Spadek liczby ludności w województwie, w porównaniu do 2017 r., wyniósł 0,3% [2]. Przyrost naturalny w Polsce maleje i osiągnął ujemne wartości. Zgodnie z GUS, liczba ludności zmniejsza się począwszy od 2012 r. (wyłączając 2017 r. - wzrost o niespełna 1 tys.). W 2018 r. było ok. 26 tys. urodzeń mniej niż zgonów. Współczynnik przyrostu naturalnego (na 1000 ludności) wyniósł - 0,7; przed rokiem także był ujemny (0,02‰)[3]. Działania uświadamiające służby socjalne i samorządy o konieczności diagnoz lokalnych i aktywizacji potencjału osób starszych, szczególnie z wykorzystaniem instrumentów ekonomii społecznej, mogłyby działać uprzedzająco wobec problemów ekonomicznych grupy emerytów i rencistów. Aktywność i pozostawanie w nurcie oddziaływań społeczno-edukacyjno-kulturalnych, odracza etap niesamodzielnosci osób starszych, a więc i kosztów usług na rzecz tej grupy wiekowej. Monitoring programów i ich skutków może wskazać trajektorię dalszych działań i być odpowiedzią na potrzeby odbiorców, którymi w zakresie polityki senioralnej są też rodziny seniorów oraz w szerszej skali - społeczności lokalne. Należy rozpocząć współpracę z samorządami lokalnymi nad wszelkimi inicjatywami, które pozwolą uruchomić działania na rzecz rozwoju środowiskowych form wsparcia, przedłużających funkcjonowanie w zdrowiu i pogodzie ducha – osób starszych. Można też rozwijać wolontariat osób w tzw. III wieku, na rzecz osób w IV wieku (wzorem Niemiec czy Holandii).

Warto też rozpocząć dyskusje nad możliwościami wykorzystania potencjału Regionalnego Programu Operacyjnego do wspierania stałego osadnictwa młodzieży – absolwentów szkół – w regionie.

Dotychczas, środki EFS służyły wspieraniu relokacji w związku z wyjeżdżaniem do pracy w inne regiony kraju. Dziś należy wypracować system zachęt, by młodzi ludzie pozostawali na Pomorzu Zachodnim a nawet – przyjeżdżali tu z innych regionów kraju, w tym także – młodych Ukraińców. Pozwoliłoby to na opóźnienie procesu starzenia się społeczności regionu i zyskanie czasu, by wypracować nowe rodzaje usług społecznych, niezbędnych przy zmienionej strukturze demograficznej.

3) Nadal widoczna jest tendencja przyznawania klientom pomocy społecznej głównie świadczeń pieniężnych. Niska i wskazująca na tendencję spadkową, jest również liczba zawieranych kontraktów socjalnych. Pomimo prognoz na lata kolejne, wykazujących wzrost planowanej liczby kontraktów, w rzeczywistości w latach oceny notuje się spadki tych wartości – zatem tendencja jest utrzymywana.

Może to świadczyć o dwóch zjawiskach:

1 – narzędzia wypracowane na przełomie lat 90 i 2000, odgórnie, nie przystają do realnych problemów beneficjentów pomocy społecznej na Pomorzu Zachodnim. Wówczas należałoby czym prędzej rozpocząć prace nad nowymi instrumentami oddziaływań socjalnych i korekcyjnych, wyszukać wzorce w innych krajach, o podobnych problemach społecznych i uczyć się tych sprawdzonych w działaniu metod;

2 – słabość systemu przygotowania do zawodu pracownika socjalnego (co od dłuższego czasu pojawia się w dyskursie polityki społecznej), skutkujący trafianiem do zawodu osób przypadkowych, nie potrafiących wykorzystać wiedzy i praktyki do działań z beneficjentami pomocy. W tym przypadku, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej mógłby wprowadzić nową ofertę edukacyjną, związaną z warsztatami pracy dla pracowników socjalnych, jednak opartą nie o same narzędzia pracy, lecz o doskonalenie umiejętności diagnostycznych, samodzielności w pracy, pracy zespołowej, podejmowania decyzji, pracy w sytuacji zmiany społecznej itp. wartości oraz paradygmatów.

Warto pomyśleć o zorganizowaniu dużego, regionalnego forum dyskusyjnego na temat nowych kierunków pracy w pomocy i szerzej – polityce społecznej.

4) Dane uzyskane w OZPS z poziomu gmin (sekcja 6.), świadczą o tym, że zmniejszyła się liczba pracowników socjalnych a tym samym więcej gmin nie spełniało w 2018 r. ustawowego wymogu zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2000 mieszkańców. Istotnym powodem takiego stanu rzeczy jest brak adekwatnej gratyfikacji finansowej. Pracownik socjalny aktualnie często posiada dochód znacząco niższy od beneficjenta świadczeń z pomocy społecznej. Wymagania formalne wobec kandydatów do zawodu są bardzo wysokie, a przy minimalnych progach wynagrodzeń, brak chętnych do pracy w ośrodkach pomocy społecznej, szczególnie do pracy socjalnej. Zawód ten bowiem uregulowano prawnie (wymóg studiów wyższych, określonej specjalizacji, praktyki zawodowej), podobnie jak dostęp do zawodu nauczyciela, jednak – w odróżnieniu od zawodu nauczyciela – nie uregulowano kwestii płacowych oraz awansu zawodowego. Nie wykształcił się autorytet zawodu zaufania publicznego. Problem ten należy podnosić i akcentować na poziomie ustawodawczym, jak i ministerialnym. W obliczu starzenia się społeczeństwa, należy jak najszybciej wypracować nowe rodzaje usług społecznych, jak i zasady funkcjonowania zawodów społecznych.

5) Podobnie, jak w przypadku pracownika socjalnego, zawód asystenta rodziny nie niesie ze sobą prestiżu ani godnych zarobków. Nie jest objęty systemem awansu zawodowego. Ze względu na krótki czas od powołania asystentury rodzinnej, ta grupa zawodowa nie wypracowała jeszcze szczególnych ram funkcjonowania, narzędzi, form rozwoju zawodowego. O ile pracownicy socjalni, przynajmniej z mocy ustawy, mają dostęp do superwizji wspierającej ich pracę, o tyle asystenci – nie. Także

w przypadku asystentury, należy podjąć dyskusję nad potrzebami dostępu do wiedzy i umiejętności tej grupy zawodowej i wypracować system doskonalenia zawodowego, dostępnego przynajmniej na poziomie regionu. Dalsze działania dotyczyć powinny już prac na poziomie parlamentarnym i ministerialnym, nad regulacjami dotyczącymi zawodu, wymogami formalnymi na etapie kształcenia i doskonalenia zawodowego asystentów rodziny.

6) Systematycznie wzrastają koszty związane z prowadzeniem domów pomocy społecznej (DPS). W niektórych gminach ponad 50% budżetu pomocy społecznej to koszty miejsc w DPS. Nadal zdarzają się sytuacje oczekiwania na przyznanie miejsca w tego typu placówkach. Nierzadko, pomimo iż pacjent pilnie wymaga opieki lekarsko-pielęgniarskiej, przedstawiciele ochrony zdrowia wymuszają na jednostkach pomocy społecznej przyznanie miejsca w DPS, w trybie nagłym. Uzasadniają takie postępowanie brakiem miejsc w zakładach opiekuńczo-leczniczych. Brakuje bowiem zarówno miejsc w DPS, jak też w ZOL. Starzenie się społeczeństwa, to także zwiększenie liczby osób wymagających wsparcia medycznego, paliatywnego, hospicyjnego, na końcowym etapie cyklu życia. Przy zjawisku odwróconego eurosieroctwa, w regionie rozwija się ciągle potrzeba rozwijania opieki nad starszymi osobami, których dzieci wyjechały w inne regiony kraju lub za granicę. Dodatkowo, utrudnieniem jest fakt, iż w kraju nie posiadamy wzorców organizacji opieki środowiskowej nad osobami starszymi czy z niepełnosprawnością. Tego typu rozwiązania, dobrze znane w krajach Europy Zachodniej (Niemcy, Hiszpania, Wielka Brytania, kraje skandynawskie), przynoszą wiele korzyści społecznych, ale też ekonomicznych.

Rekomendacje:

1. Rozpocząć prace nad modelem wsparcia zawodowego pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny.
2. Dostarczyć samorządom lokalnym wiedzy i wzorców dotyczących funkcjonowania mikrosystemów wsparcia środowiskowego osób starszych.
3. Rozpocząć w regionie rozmowy pomiędzy dyrektorami szpitali, ZOL, dyrektorami DPS oraz środowiskowych form wsparcia osób zależnych jak i socjologów badających dostępność usług w tym zakresie, nad wypracowaniem realnej mapy zapotrzebowania na usługi – szczególnie w kontekście nowego okresu programowania i dofinansowania (infrastruktury i działań) ze środków EFS i EFR.
4. Rozwijać wspomagany rynek pracy dla osób z niepełnosprawnością (sieć zakładów aktywności zawodowej, spółdzielnie socjalne, przedsiębiorstwa non profit i inne) oraz osób z zaburzeniami psychicznymi.
5. Rozwijać w regionie system usług wsparcia wychnieniowego, w celu odzyskania kapitału społecznego oraz kapitału pracy – opiekunów osób zależnych (ich reintegracji zawodowej)

8 ANEKS

I. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej (stan na 31.XII)	39
II. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)	40
a) Dane o korzystających z pomocy i wsparcia – GMINA	43
b) Dane o korzystających z pomocy i wsparcia – POWIAT	45
III. Inne rodzaje pomocy i świadczeń	46
IV. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia	47
V. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	51
VI. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego	52

I. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej (stan na 31 XII)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
MIESZKAŃCY (w osobach)				
Ogółem	1	1 706 579	1 701 030	x
KOBIETY				
Ogółem	2	876 590	874 034	x
Wiek 0-17	3	143 719	143 018	x
Wiek 18-59	4	491 725	479 821	x
Wiek 60 lat i więcej	5	241 146	251 195	x
MĘŻCZYŹNI				
Ogółem	6	829 989	826 996	x
Wiek 0-17	7	151 247	150 519	x
Wiek 18-64	8	565 512	554 836	x
Wiek 65 lat i więcej	9	113 230	121 641	x
RYNEK PRACY				
Bezrobotni ogółem	10	52 599	46 002	x
Bezrobotni długotrwale ogółem	11	28 774	23 750	x
Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	12	8 644	7 820	x
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA				
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	13	47 820	44 716	45 755
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	14	6 046	6 540	6 719
w tym z wiersza 13: Liczba mieszkań socjalnych (lokalii)		6 788	6 718	6 792
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	16	6 265	5 709	6 086
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	17	1 795	1 463	1 510
Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	18	289	315	331
Liczba hospicjów	19	6	8	8
Liczba ośrodków dla cudzoziemców	20	0	0	0

* Wielkość prognozy nie dotyczy wartości przyrostu lub spadku. W przypadku braku możliwości oszacowania wielkości liczbowych dla prognozy należy wpisać liczby odpowiadające danym z kolumny "Rok oceny"

II. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY I WSPARCIA				
Liczba osób	1	127 658	122 762	123 116
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIE				
Liczba osób	2	74 684	66 027	65 689
W tym: osoby długotrwale korzystające	3	41 853	34 436	34 033
Wiek 0-17	4	20 338	17 940	17 604
Wiek produkcyjny *	5	40 337	34 968	34 740
Wiek poprodukcyjny **	6	13 138	14 283	14 198
Liczba rodzin	7	51 763	47 797	47 386
Liczba osób w rodzinach	8	113 256	101 761	100 716
w tym: KOBIETY (z wierszy 2-6)				
Ogółem	9	39 667	35 644	35 346
W tym: osoby długotrwale korzystające	10	22 509	17 294	17 055
Wiek 0-17	11	10 108	8 777	8 623
Wiek 18-59	12	20 693	17 224	17 069
Wiek 60 lat i więcej	13	8 863	9 608	9 594
w tym: MĘŻCZYŹNI (z wierszy 2-6)				
Ogółem	14	35 017	30 383	30 343
W tym: osoby długotrwale korzystające	15	19 344	17 142	16 978
Wiek 0-17	16	10 230	9 163	8 981
Wiek 18-64	17	19 644	17 744	17 671
Wiek 65 lat i więcej	18	4 275	4 675	4 604
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE				
Liczba osób ogółem	19	43 525	39 122	x
Liczba rodzin	20	40 766	37 040	x
Liczba osób w rodzinach	21	85 239	76 090	x
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRYZNANO ŚWIADCZENIE NIEPIENIĘŻNE				
Liczba osób ogółem	22	30 350	27 619	x
Liczba rodzin	23	20 684	19 241	x
Liczba osób w rodzinach	24	58 208	52 071	x
OSOBY I RODZINY, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO WYWIAD ŚRODOWISKOWY				
Liczba osób ogółem	25	64 359	62 619	61 967
Liczba rodzin	26	56 109	52 219	51 646
Liczba osób w rodzinach	27	119 158	106 724	105 523
POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA				
UBÓSTWO				
Liczba rodzin	28	29 046	24 528	x
Liczba osób w rodzinach	29	63 773	51 761	x
BEZROBOCIE				
Liczba rodzin	30	22 308	18 093	x
Liczba osób w rodzinach	31	57 825	46 286	x

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ				
Liczba rodzin	32	18 258	17 108	x
Liczba osób w rodzinach	33	32 818	29 557	x
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA				
Liczba rodzin	34	21 692	21 546	x
Liczba osób w rodzinach	35	38 423	36 500	x
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH				
Liczba rodzin	36	6 814	5 989	x
Liczba osób w rodzinach	37	23 660	20 827	x
ALKOHOLIZM				
Liczba rodzin	38	4 196	3 757	x
Liczba osób w rodzinach	39	7 273	6 333	x
NARKOMANIA				
Liczba rodzin	40	288	272	x
Liczba osób w rodzinach	41	454	463	x
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA				
Liczba rodzin	42	4 131	3 753	x
W TYM: WIELODZIETNOŚĆ				
Liczba rodzin	43	2 434	2 138	x
BEZDOMNOŚĆ				
Liczba rodzin	44	2 715	2 627	x
Liczba osób w rodzinach	45	3 079	2 890	x
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO				
Liczba rodzin	46	750	692	x
Liczba osób w rodzinach	47	1 113	998	x
ZDARZENIA LOSOWE				
Liczba rodzin	48	458	326	x
Liczba osób w rodzinach	49	968	777	x
KLĘSKI ŻYWIOŁOWE I EKOLOGICZNE				
Liczba osób	50	63	10	x
SIEROCTWO				
Liczba rodzin	51	48	46	x
Liczba osób w rodzinach	52	108	109	x
PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba rodzin	53	617	492	x
Liczba osób w rodzinach	54	2 078	1 551	x
OCHRONA OFIAR HANDLU LUDŹMI				
Liczba rodzin	55	3	3	x

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ				
USŁUGI OPIEKUŃCZE OGÓŁEM				
Liczba osób	56	5 801	6 275	x
W TYM: SPECJALISTYCZNE (wiersze 59 - 61)				
Liczba osób	57	213	198	x
SPECJALISTYCZNE USŁUGI DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI				
Liczba osób	58	519	500	x
Liczba świadczeń	59	134 783	133 028	x
Kwota świadczeń w złotych	60	3 832 227	3 467 246	x
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE				
Liczba rodzin	61	4 864	3 885	x
Liczba osób w rodzinach	62	12 874	10 293	x
PRACA SOCJALNA				
Liczba rodzin	63	29 133	25 615	x
Liczba osób w rodzinach	64	63 989	54 411	x
INTERWENCJA KRYZYSOWA				
Liczba rodzin	65	716	632	x
Liczba osób w rodzinach	66	1 737	1 453	x
KONTRAKT SOCJALNY				
Liczba zawartych kontraktów socjalnych - ogółem	67	4 023	3 353	3 555
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym - ogółem	68	5 589	3 968	4 191
(z wiersza 71) Liczba zawartych kontraktów socjalnych część A	69	3 299	2 962	x
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym część A	70	4 282	3 358	x
(z wiersza 71) Liczba zawartych kontraktów socjalnych część B	71	623	473	x
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym część B	72	797	563	x
PROJEKT SOCJALNY				
Liczba realizowanych projektów socjalnych	73	165	50	x
Liczba osób objętych projektami socjalnymi	74	1 030	1 760	x

* wiek produkcyjny: kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lat

** wiek poprodukcyjny: kobiety w wieku 60 i więcej, mężczyźni 65 i więcej

a. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (GMINA - ZADANIA OPS ORAZ MOPS, MOPR)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
ZASIŁEK STAŁY				
Liczba osób	1	11 453	10 874	10 923
Kwota świadczeń w złotych	2	56 472 390	54 751 306	54 874 395
W tym: (wiersze 1-2)				
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących				
Liczba osób	3	9 354	9 154	9 175
Kwota świadczeń w złotych	4	50 592 530	49 857 829	49 793 406
W tym: (wiersze 3-4)				
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie				
Liczba osób	5	2 104	1 825	1 844
Kwota świadczeń w złotych	6	5 879 860	4 893 477	5 080 989
ZASIŁEK OKRESOWY				
Liczba osób	7	21 416	18 048	18 065
Kwota świadczeń w złotych	8	37 238 069	30 135 343	30 356 076
W tym: (wiersze 7-8)				
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia				
Liczba osób	9	15 276	12 083	12 032
Kwota świadczeń w złotych	10	28 111 400	21 692 385	21 790 708
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby				
Liczba osób	11	3 523	3 382	3 416
Kwota świadczeń w złotych	12	3 447 695	3 433 115	3 594 205
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności				
Liczba osób	13	2 618	2 361	2 378
Kwota świadczeń w złotych	14	2 288 875	1 895 664	1 980 218
Zasiłek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego				
Liczba osób	15	66	58	61
Kwota świadczeń w złotych	16	40 338	39 461	44 063
Zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b				
Liczba osób	17	1	0	0
Kwota świadczeń w złotych	18	78	0	0
ZASIŁEK CELOWY OGÓŁEM				
Liczba osób	19	34 797	31 811	31 367
Kwota świadczeń w złotych	20	35 167 717	34 816 096	34 366 395
W tym: ZASIŁEK CELOWY PRYZNANY W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO "POMOC PAŃSTWA W ZAKRESIE DOŻYWIANIA"				
Liczba osób	21	22 924	20 960	20 383
Kwota świadczeń w złotych	22	20 635 887	20 471 299	19 902 121
ZASIŁKI CELOWE PRYZNANE NIEZALEŻNIE OD DOCHODU na podstawie art. 39a ust. 1 i 2				

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Liczba osób	23	5	32	37
Kwota świadczeń w złotych	24	1 945	51 580	56 103
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
POSIŁEK OGÓŁEM				
Liczba osób	25	24 849	21 777	21 242
Kwota świadczeń w złotych	26	19 216 368	17 714 935	17 583 049
W TYM: DLA DZIECI				
Liczba osób	27	19 625	17 075	16 716
Kwota świadczeń w złotych	28	13 746 739	12 220 110	12 175 184
W tym: (z wierszy 25-26) POSIŁEK - świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania"				
Liczba osób	29	24 315	21 479	20 763
Kwota świadczeń w złotych	30	18 809 682	17 371 188	17 149 145
W TYM: DLA DZIECI (z wierszy 41-43)				
Liczba osób	31	19 317	17 215	16 591
Kwota świadczeń w złotych	32	13 626 109	12 448 858	12 291 944
SCHRONIENIE				
Liczba osób	33	716	763	781
Kwota świadczeń w złotych	34	2 364 849	3 053 957	3 174 371
UBRANIE				
Liczba osób	35	93	59	67
Kwota świadczeń w złotych	36	12 318	9 039	10 921
SPRAWIENIE POGRZEBU				
Liczba osób	37	245	279	297
Kwota świadczeń w złotych	38	533 359	593 280	655 361
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	39	2 988	3 156	3 189
Kwota świadczeń w złotych	40	65 968 383	72 832 973	75 448 806
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY				
WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA				
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	41	2 635	2 433	2 503
Liczba rodzin wspierających	42	22	24	19
Liczba asystentów rodziny	43	213	203	203
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych	44	36 554 163	27 565 915	29 028 752

b. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (POWIAT - ZADANIA PCPR ORAZ MOPR)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
INDYWIDUALNE PROGRAMY POMOCY				
PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba osób korzystających z usług	1	274	288	303
PEŁNOLETNIE OSOBY OPUSZCZAJĄCE INSTYTUCJE O KTÓRYCH MOWA W ART. 88 UST.1 USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób	2	84	85	90
Kwota świadczeń w złotych	3	454 651	419 459	571 026
W TYM:				
POMOC PIENIĘŻNA NA USAMODZIELNIENIE				
Liczba osób	4	15	16	28
Kwota świadczeń w złotych	5	58 408	46 591	95 914
POMOC PIENIĘŻNA NA KONTYNUOWANIE NAUKI				
Liczba osób	6	87	80	83
Kwota świadczeń w złotych	7	350 327	329 846	384 413
POMOC PIENIĘŻNA NA ZAGOSPODAROWANIE				
Liczba osób	8	19	15	28
Kwota świadczeń w złotych	9	45 916	43 022	90 120
REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatu)	10	34 597 000	35 645 799	36 514 264
POMOC NA LIKWIDACJĘ BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIĘ				
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	11	564	567	608
Wartość dofinansowania w złotych	12	2 316 719	2 342 064	2 519 542
TURNUSY REHABILITACYJNE				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	13	1 931	2 332	2 129
Wartość dofinansowania w złotych	14	2 111 054	2 639 003	2 577 575
ZAOPATRZENIE W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE, ŚRODKI POMOCNICZE I SPRZĘT REHABILITACYJNY				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	15	7 649	7 308	7 321
Wartość dofinansowania w złotych	16	6 556 965	6 064 264	6 040 322
PROGRAM "AKTYWNY SAMORZĄD"				
Liczba świadczeń	17	946	929	1 043
Wartość dofinansowania w złotych	18	3 024 957	3 074 603	3 926 650
DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI				
Liczba dofinansowanych imprez	19	199	211	209
Liczba niepełnosprawnych uczestników	20	14 097	14 207	13 951
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	21	421 102	460 182	454 191
DOFINANSOWANIE USŁUG TŁUMACZA JĘZYKA MIGOWEGO LUB TŁUMACZA - PRZEWODNIKA				
Wartość dofinansowania w złotych	22	658 566	7 000	8 200

III. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Prognoza rok po ocenie
DODATKI MIESZKANIOWE				
Liczba gospodarstw domowych	23	26 052	25 206	25 156
Kwota świadczeń w złotych	24	41 533 008	36 574 122	36 161 131
DODATKI ENERGETYCZNE				
Liczba gospodarstw domowych	25	7 083	6 897	6 961
Kwota świadczeń w złotych	26	738 732	622 365	627 213

IV. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1	4 453	4 681	4 685
Liczba osób korzystających	2	6 558	7 259	7 326
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	3	136	121	123
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4	43	60	53
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	5	675	712	763
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	6	36 987 072	44 801 196	50 449 224
W TYM (z wierszy 1-6):				
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	7	1 528	1 507	1 532
Liczba osób korzystających	8	1 525	1 650	1 666
Liczba osób umieszczonych	9	774	734	734
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	10	70	61	46
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11	434	439	446
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	12	23 855 009	29 920 697	33 114 217
DZIENNE DOMY POMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	13	1 379	941	961
Liczba osób korzystających	14	1 410	1 025	1 045
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	15	49	40	44
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	16	95	98	102
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	17	5 097 813	5 825 410	6 655 468
NOCLEGOWNIE, SCHRONISKA I DOMY DLA OSÓB BEZDOMNYCH				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	18	1 241	1 256	1 165
Liczba osób korzystających	19	2 848	2 774	2 766
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	20	47	20	33
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	21	110	111	140

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	22	6 670 848	6 235 930	7 549 635
OGRZEWAŁNIE				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	55	102	122
Liczba osób korzystających	24	425	782	803
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25	3	13	15
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26	47 396	373 880	473 464
KLUBY SAMOPOMOCY				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	27	180	195	210
Liczba osób korzystających	28	190	358	357
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29	0	16	23
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	30	0	8	16
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	31	94 369	273 689	582 922
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1	4 260	4 108	4 108
Liczba osób korzystających	2	4 647	4 678	4 675
Liczba osób umieszczonych	3	779	845	818
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4	482	460	462
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	5	186	382	83
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	6	2 700	2 750	2 793
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	7	162 134 581	172 111 361	184 167 660
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	8	188	192	215
Liczba osób korzystających	9	151	205	224
Liczba osób umieszczonych	10	89	78	103
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11	2	2	14
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	12	29	26	34

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	13	2 011 536	2 191 184	3 846 170
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	14	58	58	58
Liczba osób korzystających	15	3 703	3 243	3 295
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA				
Liczba osób korzystających	16	688	1 482	1 655
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	17	15	24	24
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	18	316 966	912 705	942 333
PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	19	3 898	4 566	4 605
Liczba osób korzystających	20	3 661	4 136	4 249
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	21	322	300	314
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	22	10 953 280	12 591 439	13 644 483
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE OGÓŁEM				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	23	975	1 003	985
Liczba osób korzystających	24	917	905	889
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	25	724	702	667
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	26	44 996 433	48 503 472	48 143 093
W tym: PLACÓWKI TYPU RODZINNEGO				
Liczba miejsc w placówkach ogółem	27	115	100	100
Liczba osób korzystających	28	105	82	81
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29	64	58	58
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	30	2 056 481	1 696 378	1 755 162
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	31	276	154	162
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	32	293	348	339
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	33	5	4	x

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	PROGNOZA* Rok po ocenie
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	34	1 135	1 129	1 101
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	35	390	406	394
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	36	20 037 135	21 749 960	22 046 047
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	37	148	317	425

V. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
OGÓŁEM PRACOWNICY JEDNOSTKI				
Liczba ogółem pracowników jednostki pomocy społecznej	1	3 565	3 650	3 526
KADRA KIEROWNICZA				
Ogółem kadra kierownicza (dyrektor jednostki i jego zastępcy)	2	176	176	172
W tym:				
Wykształcenie wyższe	3	159	166	161
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	4	164	169	164
PRACOWNICY SOCJALNI				
Ogółem	5	985	986	950
W tym: pracownicy socjalni ogółem zatrudnieni z EFS	6	12	25	24
W tym:				
Wykształcenie wyższe	7	705	723	706
Wykształcenie średnie	8	286	263	239
Specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie	9	296	289	297
Specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie	10	30	45	50
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	11	125	141	140
POZOSTALI PRACOWNICY:				
Ogółem	12	2 404	2 488	2 404
W tym:				
Wykształcenie wyższe	13	1 448	1 519	1 473
Wykształcenie średnie	14	638	669	621
Inne	15	318	300	310

VI. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego (zadania własne i zadania zlecone)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
OGÓŁEM				
OGÓŁEM (działy)	1	2 374 939 095	2 826 438 190	2 477 698 690
W tym: w budżecie OPS/PCPR	2	1 524 502 224	1 954 315 751	1 631 160 548
851 - OCHRONA ZDROWIA				
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	3	1 788 860	1 933 382	2 049 143
w tym: w budżecie OPS / PCPR	4	221 563	249 149	289 769
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	5	31 884 631	34 487 444	37 232 966
w tym: w budżecie OPS / PCPR	6	7 790 968	8 664 039	9 310 880
852 - POMOC SPOŁECZNA				
85202 - Domy pomocy społecznej	7	180 435 325	359 234 825	215 691 701
w tym: w budżecie OPS / PCPR	8	59 599 260	232 616 231	74 485 701
85203 - Ośrodki Wsparcia	9	29 555 458	34 255 911	36 402 204
w tym: w budżecie OPS / PCPR	10	3 878 163	5 577 666	5 183 649
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	11	946 192	1 027 037	1 341 351
w tym: w budżecie OPS / PCPR	12	899 759	943 163	1 235 160
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	13	10 425 821	10 607 926	8 451 006
w tym: w budżecie OPS / PCPR	14	8 163 336	8 536 529	7 593 947
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	15	63 140 370	58 831 015	66 069 908
w tym: w budżecie OPS / PCPR	16	56 606 439	53 191 365	58 936 641
85215 - Dodatki mieszkaniowe	17	42 982 865	39 267 530	41 024 023
w tym: w budżecie OPS / PCPR	18	24 074 775	22 647 010	22 966 838
85216 - Zasiłki stałe	19	56 404 416	244 789 863	50 804 115
w tym: w budżecie OPS / PCPR	20	49 025 443	238 750 634	45 599 257
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	21	15 037 840	16 080 004	16 943 063
w tym: w budżecie OPS/PCPR	22	14 316 255	15 336 659	16 176 273
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	23	137 925 094	147 488 977	152 509 416
w tym: w budżecie OPS/PCPR	24	126 482 018	135 577 985	139 916 314
85220 - Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	25	3 214 802	3 703 095	4 251 286
w tym: w budżecie OPS / PCPR	26	2 209 789	2 547 757	3 494 897

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	27	37 463 625	42 651 613	48 210 094
w tym: w budżecie OPS / PCPR	28	35 101 559	40 965 801	43 842 408
85230 - Pomoc w zakresie dożywiania	29	37 448 986	36 033 302	37 208 388
w tym: w budżecie OPS / PCPR	30	30 495 748	31 139 862	32 032 076
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	31	128 383	23 988	17 860
w tym: w budżecie OPS / PCPR	32	118 771	23 988	17 860
W tym (z wiersza 31): Wydatki na pomoc dla cudzoziemców w celu integracji ze środowiskiem (cudzoziemcy, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą)	33	97 865	17 500	17 860
w tym: w budżecie OPS / PCPR	34	97 865	17 500	17 860
85232 - Centra Integracji Społecznej	35	128 830	123 184	388 650
w tym: w budżecie OPS / PCPR	36	22 500	0	20 000
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	37	503 370	0	14 000
w tym: w budżecie OPS / PCPR	38	435 014	0	14 000
85295 - Pozostała działalność	39	7 933 523	15 634 543	13 429 612
w tym: w budżecie OPS / PCPR	40	4 270 603	5 948 618	6 642 419
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ				
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	41	6 655 438	22 051 626	10 623 541
w tym: w budżecie OPS / PCPR	42	2 516 607	2 914 028	3 009 111
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	43	3 637 196	4 237 983	3 429 341
w tym: w budżecie dyspozycji OPS / PCPR	44	1 401 586	1 613 461	1 393 866
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	45	18 709 833	19 992 837	20 000 513
w tym: w budżecie OPS / PCPR	46	10 564 898	11 139 243	10 424 771
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	47	20 430 652	53 026 124	38 366 999
w tym: w budżecie OPS / PCPR	48	6 503 861	18 134 054	16 950 580
854 - Edukacyjna opieka wychowawcza				
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	49	16 202 804	14 090 638	14 566 612
w tym: w budżecie OPS / PCPR	50	6 915 943	5 652 528	5 428 267
85416 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	51	999 010	2 287 055	1 282 894
w tym: w budżecie OPS / PCPR	52	12 700	14 450	15 000
855 - Rodzina				
85501 - Świadczenie wychowawcze	53	918 890 123	864 629 351	868 851 969
w tym: w budżecie OPS / PCPR	54	595 579 994	581 739 829	603 788 396
85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego	55	546 840 251	544 447 292	542 272 223

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2017	Rok oceny	Potrzeby rok po ocenie
oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego				
w tym: w budżecie OPS / PCPR	56	370 702 585	380 672 371	379 986 677
85504 - Wspieranie rodziny	57	11 945 056	67 743 590	49 339 224
w tym: w budżecie OPS / PCPR	58	9 458 569	46 034 179	33 223 781
85505 - Tworzenie i funkcjonowanie żłobków	59	30 728 105	39 964 203	45 024 270
w tym: w budżecie OPS / PCPR	60	565 385	0	0
85506 - Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych	61	108 740	101 652	214 080
w tym: w budżecie OPS / PCPR	62	0	0	0
85507 - Dzienni opiekunowie	63	0	0	31 997
w tym: w budżecie OPS / PCPR	64	0	0	0
85508 - Rodziny zastępcze	65	89 885 264	92 384 477	92 023 183
w tym: w budżecie OPS / PCPR	66	83 121 814	86 606 687	86 019 520
85510 - Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	67	52 558 232	55 307 723	59 633 058
w tym: w budżecie OPS / PCPR	68	13 446 319	17 078 465	23 162 490